

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 2 2018

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 2 juni 2018

Årgång 84

ISSN 0015-4431

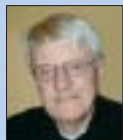
Förbundets Høge Beskyddare:

AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF

Rikshedersordförande:

Jens Nykvist

MARINCHEF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 070-530 01 77

Författarevägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - epost: paul.assar@gmail.com

Tel 0708-322 813

Fasanvägen 4, 370 30 RÖDEBY

TRYCKERI: Printfabriken, Karlskrona

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

Kontakta Bo Schagerberg

Epost: bo.sch@bredband.net

08-530 447 57

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 08-678 09 08

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksforbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordf: Kommendör Johan Forslund

Tel: 08-571 448 51

Vordf: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 0704-958 014

Sekr och informationsansvarig:

Elektroingenjör Bo Schagerberg Tel: 08-530 447 57.

bo.sch@bredband.net

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennart.bresell@telia.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

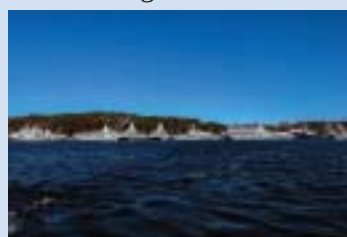
Ledare	3
Riksårsmötet	4-6
Ubåten Ulven	8-11

Emmas last, torpeder och drivmedel	12
Min väg till flottan	13-15
Bokhörnan	16-17
Bilder från vår flotta	18
Älvsnaabbenjubileum	19
Vad en gammal bild berättar	20-21
Utställning i Kalmar	22-23
Revelj	24
Viking 18	25

Värnpliktsminne	26
Korsord	27
Muskö örlogshamn	31

Nytt oceangående forskningsfartyg	32-34
Samordnad sjömålsstrid	36

Båtsmän och båtmanshåll forts	39-41
Lokalföreningarna	42-51

Omslagsbild:

Utsikt från Domberget i Tallin.

Foto Ulla Melin

Nummer 3 2018 utkommer i sept Manusstopp den 15 aug

Behovet av en stark flotta

Flottan har alltid spelat en viktig roll såväl i världskrigen som i lokala och begränsade krig och konflikter, främst för att hålla sjövägarna öppna och eftersträva herravälde till sjöss i rena sjöslag fartyg mot fartyg och fartyg mot ubåtar. I modern tid har sjöstridskrafterna dessutom blivit en viktig aktör vid bekämpning av landmål med kryssningsrobotar med lång räckvidd.

Under första världskriget var slagskepp och pansarskepp de tongivande fartygstyperna med artilleri och torpeder som främsta vapensystem. Skagerackslaget den 31 maj och efterföljande natt 1916 är kanske historiens största sjöslag. De engelska och tyska högsjöflottorna möttes i ett gigantiskt sjöslag med totalt 250 fartyg med en sammanlagd besättningsstyrka om 100 000 officerare och sjömän i en kamp om herraväldet till sjöss. Radar fanns inte och flygspaning för att lokalisera fientliga fartyg var sparsam, varför strålkastare blev ett nödvändigt hjälpmedel för att lokalisera och identifiera fientliga fartyg under den mörka delen av dygnet. Övervägande del av vapeninsatserna utgjordes av artilleri, men även torpedanfall sattes in. När slaget var över, hade den engelska flottan förlorat 15 större fartyg och cirka 6 000 man, medan de tyska förlusterna uppgick till 11 större fartyg och cirka 2 500 besättningsmedlemmar. I Tyskland tolkade man utgången som en seger, men det faktiska resultatet var snarare oavgjort och Royal Navy behöll herraväldet till sjöss, vilket hade en avgörande betydelse för det fortsatta krigsförloppet.

De stora fartygen fortsatte att dominera haven under resten av första världskriget och under större delen av andra världskriget, då sju större bataljer mellan slagskepp utkämpades. Det mest berömda och omtalade är sänkningen av Bismarck. Efter Bismarcks sänkning av det engelska skeppet Hood, drog hon sig tillbaka mot den franska kusten men förföljdes av engelska fartyg, som med en träff i Bismarcks roder gjorde henne manöveroduglig. På relativt korta avstånd anfölls Bismarck av ett stort antal engelska fartyg och torpedflygplan med artilleri och torpeder och hon inkasserade omkring 400 träffar och sjönk till slut, efter att den egna besättningen öppnat bottenventilerna! Hood var hämnad. Den sista sjöstriden mellan slagskepp utkämpades i Suriagosundet den 24 oktober då sex amerikanska slagskepp sänkte två japanska slagskepp och det betecknar slutet på den flerstjärniga slagskeppseran.

Efter slagskeppen kom hangarfartygen och dominerade världshaven. Slaget vid Midway i juni 1942 utkäm-

pades i huvudsak mellan amerikanska och japanska hangarfartygsstyrkor, där USA hade tre hangarfartyg och Japan fyra och måste anses som hangarfartygens definitiva inträde som de främsta strategiska systemen. Kraftmätningen resulterade i en total förlust för Japan, som förlorade samtliga fyra hangarfartyg medan USA förlorade ett och utgången hade en avgörande betydelse för kriget i Stilla Havet.

Fortfarande var artilleri och torped de dominerande vapensystemen. Inte förrän i Yom Kippur-kriget 1973 gjorde sjöroboten sin debut i sjökriget. Ryska STYX- och israeliska Gabriel-robotar sänkte israeliska och arabidans fartyg. Under de här sjöstriderna debuterade utnyttjandet av undanmanövrar och motmedel för att undkomma anflygande sjömålsrobotar och sedan dess har den taktiken utvecklats och sjöroboten har tagit över som det viktigaste vapensystemet i sjökriget.

Sjöstridskrafternas betydelse har varit signifikant i alla större krig och konflikter alltsedan Spanska armadan, Trafalgar, Skagerackslaget och Slaget vid Midway och har haft en avgörande roll för krigsutgången. En angripares markstridskrafter och underhållsresurser transporteras i allt väsentligt på fartyg, vilket understryker behovet att eftersträva herravälde till sjöss. Flottan är dessutom den försvarsgren, tillsammans med flygstridskrafterna, som sätts in tidigast vid incidenter och konflikter på den nedre delen av konfliktskalan. Strandstater, som är beroende av sjövägarna för sin import av strategiska råvaror och livsmedel, måste ha en flotta, som kan hålla sjövägar och hamnar öppna och freda sjöterritoriet. Sverige är ett sådant land, men trots detta kunde vi inte se ett enda ord om försvaret i regeringens vårbudget. Det är hög tid att våra ledande politiker inser och förstår behovet av en stark flotta.

Flottans Män på Estlandskryssning

Foto Ulla och Olle Melin

Arets riksårsmöte, som hade Stockholmsföreningen som arrangör, anordnades som en kryssning mellan Stockholm och Tallinn i Estland. Det blev ett mycket lyckat arrangemang, som dessutom gynnades av ett strålande väder.

Lokalföreningskonferens

Det började med en lokalföreningskonferens, där huvudfrågan blev Försvarmaktens stöd till kamratföreningar och där det framkom såväl positiva som negativa erfarenheter.

Mingel och underhållning

Första kvällen inleddes med mingel och underhållning. Stefan Leo från Malmöföreningen underhöll md att spela musik med anslutning till flottan, där självklart Evert Taube stod i centrum. Kvällen avslutades med den traditionella förbrödringsmiddagen.

Riksårsmötet

Dag två inleddes med Riksårsmötet, som inleddes med en parentation över avlidna kamrater, där Stockholmsföreningens kaplan, Carl-Olof Berglund, höll en betrak-

telse. Efter genomgång av rutinmässiga ärenden valdes en ny styrelse, som fr.o.m. detta årsmöte är reducerad till hälften. Årsmötet avslutades med sedvanlig medaljutdelning. (Se bilder!). De, som inte deltog i årsmötet, hade möjlighet att lyssna till ett föredrag om en pilgrimsvandring el Camino.

Kultur

Så var det dags för en rundtur i staden Tallinn, alternativt besök på Marinmuseum och Marine Academy. Proffsiga guider finns alltid i Estland, och den här omgången utgjorde inget undantag.

Bankett

Traditionsenligt avslutades Riksårsmötet med en bankett, som, som seden bjuder, inleddes med Hans Majestäts Konungens, vår högste beskyddares, skål.

Tack till arrangörerna

Jag gör mig till tolk för alla deltagare, när jag riktar ett stort och välförtjänt tack till Stockholmsföreningen för ett utmärkt arrangemang.

Olle Melin

Gåvoöverlämning till FC Queen Baltica

Fartygets kapten

Plats för gåvan

Den nya styrelsen med ersättare. Sittande från vänster adjungerade sekreteraren Bo Schagerberg och förbundsordförande Johan Forslund.

Stående från vänster Bert Ågren, Krister Hansén, kanslichefen Lennart Bresell, Kjell Johansen, Lars Ingvar Elofsson, Lars-Erik Uhlegård, Göran Löfgren, som utsågs till vice ordförande, samt Cawe Johansson

Silvermedaljörer. Från vänster Bertil Westerlund Sundsvall, Anders Andersson Göteborg, Bo Ringdahl Karlshamn, Stellan Andersson Karlskrona och Lennart Persson Södertälje. Konferensvärdinnan Reet Frid fick sin medalj senare under dagen

Guldmedaljörer 2. Från vänster Hans Carlsson Malmö, Kjell Jönsson Halmstad och Lars-Erik Uhlegård Göteborg

Guldmedaljörer 1. Från vänster Robert Hillgren Norrköping, Berit Åberg Nynäshamn, Göran Andersson Varberg och Sewe Lindberg Karlshamn. Stefan Leo Malmö och Jackie Lindebäck Lysekil fick sina medaljer senare under dagen

Hedersankare tilldelades Karl Harry Dahl och Lars Erik Wennersten, båda Göteborg. De syns som nummer tre respektive nummer två från vänster på bilden, här tillsammans med närvarande tidigare innehavare av Hedersankare

Ej närvarande medaljörer

Ett antal välförtjänta medaljörer hade inte möjlighet att närvara, utan kommer att få sina utmärkelser hos hemmaföreningen.

Dessa var

Ankarmedalj i guld, Gerd Larsson Göteborg

Ankarmedalj i silver, Börje Kjellstenius Göteborg, Kjell Åsberg Göteborg, Lars Nordenberg Göteborg, Sture Magnusson Göteborg, Rune Kjellén Kalmarsund, Ewa Olsson Karlshamn, Ingvar Stenmark Karlskrona, Björn Asplund, Nynäshamn, Robert Norberg Nynäshamn, Sven Mårtensson Södertälje, Folke Larsson Varberg och Gunnar Larsson Varberg

Från Lokalföreningskonferensen

Karlskronagänget

Kaplan Carl-Olof Berglund håller betraktelse

Stefan Leo underhåller

Veteranflottiljen och fartygens rörelser 2018

Gålöbasen

Boka en guidad visning i grupp hos Veteranflottiljen. Medlemmar i Flottans Män har fritt inträde, övriga 100 kronor per person. Gålöbasen är militärt skyddsområde och kräver föransmälning och giltig ID-handling.

EDIP (en dag i paradiset) den 8/9 får du inte missa, d.v.s. besök och båtturer m.m. på Gålö. Läs mer under www.veteranflottiljen.se eller sök fartyget via Facebook.

Fartygen T25, T46, T56 planer för säsongen är att sjösättning ägde rum i mitten av maj.

T121 Spica har varit igång med högfartsturer med tema torpedbåtsattack och taktik.

- 11/8 Ombasering Gålö - Stockholm/Vasamuseet. Pris 1500 kronor per person. Det finns fortfarande platser kvar
- 12-24/8 Förtöjda vid Vasamuseet. Fartyget visas för allmänheten varje dag kl 1100-1800. Fritt inträde.
- 25-26/8 Förtöjda vid Vasamuseet. Deltar tillsammans med flottiljens övriga fartyg i Stockholms örlogsdagar. Fritt inträde.
- 15/9 Biljettkörning Muskö runt i rote med R142 Ystad. Tema Kalla kriget. Pris 1500 kronor per person. Platser kvar.

Det finns också möjlighet för sällskap att hyra Spica för privat- eller företagsevenemang, vare sig det rör sig om körning, konferens eller middag (eller en kombination), så är vi glada att tillsammans med er utforma ett program, som gör er och era gäster nöjda och en spännande upplevelse rikare.

R142 Ystad

- ?/7 Årets långresa
- 24/8 Ombasering Gålö – Stockholm för Örlogsdagarna.
- 26/8 Retur Gålö från Vasamuseet.
- 15/9 Biljettkörning Muskö runt i rote med T121 Spica. Tema Kalla kriget.
- 13/10 Tema robotbåten.
- 11/11 Fars Dag.

Minsveparen M20

Det finns ännu platser till Göta Kanal m.m. Ta chansen att få uppleva en av världens vackraste kanaler i sommar!

En "Bohuskustresa" med efterföljande historiskt intressant del i Oslofjorden "I Blüchers kölvatten" till Marinemuseet i Horten, fästningen Oscarsborg och Akershus i Oslo, innan returren startar. I Vänern besöker vi Åmål, som firar 375 år med "Old Ships Race. (S/S Bo-

Spica

huslän, Gladan och Falken ska närvara). M 20 planeras samöva (uppvisning) med Sjöfartsverkets sjöräddningshelikopter.

Före återfärden genom Göta Kanal besöker vi Karlstad och vi upplever därmed stor del av Vänern.

Ettapp C blir Söderköping – Motala med bl.a. Bergs slussstrappa och den branta slussstrappan i Borensnäs.

Alla uppgifter finns på www.minsveparen.se eller på flottansman.se.

Kontaktman Åke Foighammar..

Varför försaka en enda liten stilla kryss – kryssen kommer kanske aldrig tillbaka.

R142 Ystad

M 20

Ulven - en saknad ubåt som engagerade hela Sverige

Den **15 april** var det 75 år sedan den svenska ubåten *Ulven* försvann under en övning utanför västkusten. Ulvens öde följdes med spänning av i stort sett hela svenska folket.

Under en momentövning den **15 april 1943** försvann och förlorades all kontakt med, ubåten *Ulven* under mystiska omständigheter. Till en början ansågs inte den uteblivna radiokontakten som något anmärkningsvärt. Men när nästa dag kom och fortfarande ingen kontakt kunde upprättas, misstänkte man till slut, att något hänt med *Ulven* och hennes besättning. Därefter sattes ett stort sökningsarbete igång under ledning av kommandör K G Hamilton. Arbetet blev mycket pressat, eftersom ju mer tid, som gick, desto mindre blev chansen att finna besättningen vid liv. Beräkningar gjordes, där man kom fram till, att besättningen i bästa fall skulle klara sig i som mest sex dagar under gynnsamma förhållanden ombord. Händelsen berörde hela Sverige och bara tanken på att vara fast i en ubåt med begränsat syre och vänta på hjälp påverkade såväl anhöriga som övrig befolkning. Det skulle komma att ta näst intill tre veckor, innan dykaren Ivar Eriksson, nedsänd från ubåtsbärgningsfartyget *Belos*, till sist kunde konstatera, att han stod uppe på *Ulven*, som låg på havets botten. Vid detta tillfälle var det sedan länge för sent för besättningen. Det omständliga bärgningsarbetet kunde sedan inte slutföras förrän den 1 augusti, alltså nästan fyra månader efter det att *Ulven* sjunkit. Väl på land startades en utredning, där det fastställdes, att *Ulven* gått på en mina omkring klockan 18:10 torsdagen den 15 april och att hela besättningen på 33 man omkommit direkt. Fem man beräknades ha avlidit omedelbart av skador från själva explosionen. För resterande drogs slutsatsen, att de bedövats av smällen och sedan drunknat i vattenmassorna kort därefter. För de anhöriga kom beskedet till viss del som en tröst, då de äntligen fick svar, kring vad som hänt deras familjemedlemmar och att döden inte varit plågsam och långdragen, vilket alla fruktat under sökningsarbetet.

Text: Marinmuseum

HMS Ulven sjösätts vid Örlogsvarvet i Karlskrona

Dykaren Ivar Eriksson

Frälsarkrans som tillhört Ulven

Minnesstund i Skeppsholmskyrkan

Pastor Umo Eklund vid minnesceremonin på Nya varvet

Marinen hedrar stupade kamrater

Den 15 april 1943 inträffade den största förlust, som det svenska ubåtsvapnet utsatts för. För 75 år sedan gick den svenska ubåten *HMS Ulven* på en tysk mina i vattnen utanför Göteborg. Samtliga 33 besättningsmedlemmar omkom. För att högtidlighålla minnet av fallna kamrater höll 1.ubåtsflottiljen, ombord på ubåtsräddningsfartyget *HMS Belos*, en minnesstund på *HMS Ulvens* förlisningsplats.

Under våren 1943 var det säkerhetspolitiska klimatet mellan Sverige och Tyskland spänt. Sverige såg en risk, att Tyskland genom ett blixtanfall skulle vilja ta kontroll över landet. Då, precis som idag, utgjorde Marinens enheter till sjöss ett skydd av Sveriges territoriella integritet. *HMS Ulven* ingick i Göteborgsgeskadern och skulle delta i en taktisk övning utanför Göteborg tillsammans med bland annat pansarskeppet *Manligheten* samt ett antal jagare och ubåtar. Övningen gick ut på, att ytfartygen skulle förflytta sig längs kusten, i remsan av svenskt territorialvatten, medan ubåtarna fick tilldelat sig vars ett område, eller ruta, ett den 15 april och ett annat den 16 april.

Under övningen den 15 april sågs *HMS Ulven* under övningsmässiga förhållanden anfalla ytfartygen under förmiddagen, men inte under eftermiddagen. Detta ansågs inte uppseendeväckande, utan kunde bero på olika anledningar, bland annat på de då korta skjutavstånden

för torpeder, vilket gjorde, att man var tvungen att ligga helt rätt för att få ett bra skjutläge.

”Jag står på *Ulvens* torn”

När man under natten inte lyckades få radiokontakt med *HMS Ulven* för att ge order om, att de skulle byta område började man ana oråd och när pansarskeppet *Manligheten* under den 16 april inte heller kunde se några livstecken, befarade man, att något allvarligt kunde ha hänt. Samtliga fartyg i området samt flygspaning beordrades då till sjöss för att söka efter *HMS Ulven*. Redan klockan 11.30 hittades en av *HMS Ulvens* telefonbojar, men det visade sig att kabeln till bojen var avsliten, varvid det stod klart att en olycka hade inträffat. Sveriges samtliga resurser för ubåtsräddning beordrades till området i hopp om att kunna hitta besättningen vid liv för att rädda dem. Det var dock inte förrän den 5 maj nyheten kom från en av *HMS Belos* dykare, att *HMS Ulven* var funnen.

- Jag står på *Ulvens* torn, rapporterade dykaren.

Dykaren kunde konstatera, att förskeppet var skadat och tog med *HMS Ulvens* flagga till ytan som bevis. Den 21 juli bärgades *HMS Ulven* från 52 meters djup och en grundlig undersökning av ubåten kunde genomföras. Den 4 augusti genomfördes en minnesceremoni på Nya varvet i Göteborg och därefter fördes de omkomna besättningsmedlemmarna till sina respektive hemorter.

Mössa av för stupade kamrater.

Foto Rebecka Signäs

Minnet lever vidare

På 75 årsdagen för *HMS Ulvens* förlisning hedrades minnet av de 33 omkomna besättningsmedlemmarna på olika platser i landet. 1.ubåtsflottiljen genomförde en minnesceremoni på platsen till sjöss, där ubåten förläste, samtidigt som det genomfördes en minnesceremoni på Galärvarvskyrkogården på Djurgården i Stockholm, där fartygschefen samt sekonden på *HMS Ulven* ligger begravda.

Under ceremonin på förlisningsplatsen utanför Göteborg höll marinchef Jens Nykvist tal, amiralitetspastor Daniel Breimert genomförde korum, medan Marinens Musikkår spelade..

- Mina tankar går idag, 75 år efter Ulven-olyckan, till våra omkomna ubåtskamrater och deras anhöriga, sa marinchef Jens Nykvist

Olyckan satte tonen för dagens säkerhetsarbete

Trots den mycket beklagliga totalförlusten av *HMS Ulven* och hennes besättning har Sverige fortsatt att designa, bygga och operera ubåtar. Som skydd för Försvarmaktens ubåtsbesättningar har ubåtarnas design utvecklats för att bättre kunna hantera en eventuell olycka.

- Vi har också byggt upp ett världsledande ubåtsräddningssystem, med *HMS Belos* och ubåtsräddningsfarkost, som ska kunna omhänderta besättningen i en skadad ubåt. Men framför allt vill jag lyfta fram vår fantastiska personal. Vi kan ha all teknik och säkerhetslösningar i världen, men utan vår professionella personal, som genom sitt agerande minskar risker inom ubåtslivet avsevärt, är teknik ingenting värt, sa marinchef Jens Nykvist i sitt tal ombord på *HMS Belos*.

Ett exempel på den säkerhetskultur, som finns inom Försvarmakten, är, att det årligen genomförs en ubåtssäkerhetsdag vid 1.ubåtsflottiljen, ofta i tiden runt årsdagen för *HMS Ulvens* förlisning, för att utveckla och förädla säkerhetsarbetet på förbandet. Den verksamhet, som bedrivs i Försvarmakten, är inte riskfri, men det arbetas konstant med att minska riskerna inom både teknik och kunskap.

Rebecka Signäs

Kransnedläggning vid sekondens grav. Foto Per Öhrstedt

Kransnedläggning vid fartygschefens grav. Foto Per Öhrstedt

Minneshögtiden på Galärvarvskyrkogården

Initiativet till minneshögtiden togs av Sjöhistoriska museet. Ceremonin inleddes vid sekonden Lennart Westerlunds grav. Flaggvakt och signalgivare från Flottans Män, samt kransbärare från Försvarmakten och Ubåtsklubben Sjöormen var på plats vid graven.

Hans-Lennart Olsson, museichef på Sjöhistoriska museet, hälsade anhöriga och övriga deltagare välkomna. Signalgivare Åke Nellmer blåste till "Korum" som leddes av marinpastor Jael Ahlin.

Minnetalet hölls av flottiljamiralen Anders Olofsson, som till viss del grundade sig på det tal, marinchefen höll på *HMS Belos*. Kransnedläggning skedde vid sekondens grav.

Flaggvakten och anhöriga förflyttade sig till fartygschefen Eskil Hedelius grav, där krans lades ner och Tapto blåstes.

Lennart Bresell

Minolyckan 1918

Minnesdag

Den 6 maj genomförde Flottans Män en minnesdag för minolyckan 1918 i Västervik. Det var på dagen 100 år efter, att tio människor omkom vid desarmeringen av en upphittad rysk mina. Händelsen beskrevs utförligt i föregående nummer av vår tidning. Dagen inleddes med besök vid fem gravar på Nya Kyrkogården i Västervik. Vi var några från Flottans Män, prästen Mikael Eriksson samt anhöriga, som gick till gravarna. Vi genomförde en kort minnesstund vid varje grav och lade ner en enkel blomma. Arrangemanget blev mycket uppskattat, med en underbar försommardag på en vacker kyrkogård.

Så blev det lunch på Kulbackens Café och Restaurang med ärtsoppa och pannkaka. Jo, det var visst någon, som kostade på sig lite varm punsch också. Klockan 13 inleddes vår ceremoni vid gradängerna utomhus vid vårt museum. Kommunfullmäktiges ordförande, Dan, Nilsson hälsade välkommen. Därefter talade Flottans Mäns Riks representant Bo Schagerberg. Han erinrade om betydelsen av, att vi uppmärksammar händelser ur vår historia, inte minst med tanke på Flottans 500-årsjubileum om några år. Vår präst talade om plötslig död och att minnet ändå lever kvar. Så lyste han frid över de omkomnas minne och vi avslutade med att sjunga psalmen "Härlig är jorden". Därefter gick vi in på Västerviks Museum, där Tony Wärdig förklarade olyckan mera ur teknisk synpunkt. Museichefen Olof Nimhed förevisade föremål från olyckan, en skärva från minan samt del av en desarmeringstång.

Kommendörkapten Martin Göth tog därefter vid och talade om Marinen av idag. Han berättade om Marinens organisation och om den enhet, som han själv tillhör, 3.sjöstridsflottiljen. Martin är chef för 33.minröjningsdivisionen. Med tanke på dagens ämne, så ägnade han stor uppmärksamhet åt, hur minsituationen ser ut i Sverige. Kunskap och insikt är stor. Men det finns stora mängder minor och dumpad ammunition kvar i våra omgivande vatten och man är idag väl medveten om var. Det händer att explosiva föremål fastnar i fiskeredskap eller kommer in till någon strand. Våra farleder är dock omsorgsfullt rengjorda.

Vi hade ett femtiotal åhörare, som verkligen uppskattade denna högtidsstund och kontakten med Sveriges försvar. Vi kände, att vi kan vara trygga.

Vår dags offentliga del avslutades med ett mycket vackert tapto på trumpet. Därefter blev det fika och macka i vår Marinstuga.

Ett varmt tack till 3.sjöstridsflottiljen, Flottans Mäns Riksförbund samt Västerviks Museum för att denna dag blev möjlig.

Christer Warfvinge

På Västerviks Nya Kyrkogård

*Mats Nilsson spelade ett
ovanligt tapto*

Ceremonien utanför Västerviks Museum

Rosor på graven där två av offren ligger

Det är viktigt att orka med så gruppen ser till att hålla stridsvärdet någorlunda i form med lite mackor i väntan på fartygen.

Genom dimman dyker fartygen upp som på ett pärlband för att ta emot drivmedel och vapen.

När väl fartygen kommit på plats rullar tankbilen fram och man är snabbt igång med att förse fartyget med drivmedel.

Torpeder skiftar plats från transportgruppens lastbil till korvetten.

Emmas last, torpeder och drivmedel

I skydd av mörkret och dimman dyker de plötsligt upp, fartygen som varit ute till sjöss och löst uppgifter behöver nu fylla på drivmedel och vapen. På kajen står Emma som är utsedd chef på platsen, med sin transportgrupp, beredd att förse de stridande enheterna med varorna, de har beställt. Målet är, att så fort det går, utan att tulla på säkerheten, överlämna lasten, så att korvetterna kan ge sig ut i den skyddande natten igen.

Emma är till vardags chef för transportgruppen på Marinbasens logistikkompani. Gruppen är de i kompaniet, som har förmågan att transportera, lyfta och förvara alla fartygens nödvändiga förnödenheter.

Spindeln i nätet

Fartygen får hjälp av gruppen att lägga fast vid kaj och Emma börjar direkt samverka med fartygspersonalen om, hur de ska ta emot sina beställda varor, eller om de har andra hastigt uppkomna behov, som också skulle kunna lösas. Beroende på händelseutvecklingen till havs kan ursprungsplanen komma att revideras.

Emma hade erfarenhet inom logistikområdet, innan hon började arbeta i Marinbasen och ville gärna fortsätta på den banan. Men hon trodde inte, att det skulle innebära, att hon bland annat skulle sitta som chef längst fram i en fordonskolonn, körandes ett trettiofem ton tungt ekipage. Men som med de flesta andra uppgifter i kompaniet ser man till att sprida ut kunskaperna för att få redundans. Ju fler som behärskar så många förmågor som möjligt, desto mer effektivt kan kompaniet bli. Emma är ett bra exempel på detta.

– Det var andra gången, jag hade den här rollen. Det är intressant och kul, när man börjar få koll på uppgiften. Det är mycket att tänka på. Till exempel många olika anropssignaler att hålla reda på till alla berörda parter inblandade i lösandet av uppgiften. Jag är spindeln i nätet, som ska styra fartyg och resurser på platsen. Men jag har bra folk i gruppen, som alla bidrar och gör det enkla, säger Emma.

Överlämningen gick bra, fartygen fick sin last och sitt drivmedel, hann fylla på med mer vatten och göra sig av med sopor, innan de i skydd av mörkret kunde kasta loss och ge sig ut igen, den här gången för att fortsätta ubåtsjaktövningen. Emma och hennes grupp återvände till sin grupperingsplats för att återhämta sig och höja stridsvärdet inför nästa uppgift. Transportgruppen är en viktig komponent för att få de stridande enheternas verksamhet att flyta på.

Carolina Lorentzson Nilsson |Marinbasen

Foto: Jesper Moldvik/Försvarsmakten

I förra numret av tidningen fanns ett reportage om Arthur Zaar och hans gåva till Marinmuseum i form av en modell av kustjagaren Mode. Arthur avled tyvärr, innan tidningen kom ut. Men Arthur har också tecknat ned sina minnen om tiden i flottan och det är med glädje jag nu publicerar dessa.

Red

Min väg till flottan

Av Arthur Zaar

Efter skolgång sökte jag jobb, men det var svårt att få något. Kriget hade brutit ut och ingen vågade nyanställa, för framtiden var ju oviss om, hur det skulle gå. Så lantbruket var det enda där man kunde få arbete. Jag och min kompis Sven var båda lantarbetare. Vi var ofta tillsammans. I tidningarna annonserades om, att försvaret behövde folk. Sven sa en gång när vi träffades att ”ska vi inte värva oss”. Vi diskuterade, hur vi skulle göra och var vi skulle värva oss. Sven sa, ”vi tar kavalleriet i Skövde, för de har så fina stövlar”. Han hade väl sett någon på permission, som varit hemma.

I Trelleborg var det en man, som ombesörjde värvning. Vi gick upp till honom och talade om vårt ärende, att vi ville värva oss till kavalleriet i Skövde. Det var strax innan jul 1941 och vi fick beskedet, att Skövde inte tog emot folk förrän till oktober 1942. Men, meddelade han: flottan anställer folk i mars 1942. Sven tackade nej. Han ville vänta till oktober, när Skövde anställde. Jag bad om att få broschyrer och anställningshandlingar om villkoren i flottan, vilka jag studerade. Nästa gång Sven och jag träffades, sa jag till Sven, ”ska vi inte ta flottan till våren”. Men Sven vidhöll, att han skulle till Skövde. Jag valde flottan, så jag bad far skriva på anställningspappren. ”Tänk på, vad Du ger dig in på! Du kommer att ångra dig, men skyll dig själv”, sa far. Så han skrev på. Jag gick till mannen, som värvade folk och han skrev handlingarna till flottan. Jag fick betala 50 kronor för detta. Jag skulle få besked från flottan, om och när jag skulle inställa mig. Och väntan var spännande, om jag blev kallad, eller om det var fullbelagt. Som yrkesgren valde jag först motoreldare och i andra hand artillerimatros. Man hade ju ingen aning om, vad det riktigt rörde sig om. Men i början av mars 1942 kom en inkallelse och biljett till Karlskrona. Nu gällde det, vad jag skulle ta med i klädväg. Mor sa, ”ta med några varma kläder”, för det var en mycket kall vinter det året och mycket snö.

Så var det äntligen dags för avresan. Det var lite vemodigt och nervöst att fara iväg ensam till något, man inte visste något om och vad man skulle möta i Karlskrona. Jag reste från Trelleborg central till Malmö, där jag bytte tåg till Kristianstad. Där fick jag byta tåg till smalspåriga ”Blekinge kustbana” för färd till Karlskrona. I Kristianstad var det många grabbar i min ålder, 17-18 år, som gick på tåget. Vagnen var smal med träbänkar. Den

guppade och krängde hela vägen. Efteråt fick jag reda på, att det fanns cirka 40 hållplatser på denna sträcka. Ibland var det bara en kur med ett par resande. När vi kom till Karlskrona, började det bli mörkt. På stationen, där vi steg av tåget, kom en militär, som samlade ihop oss, som skulle till kasern Sparre. Vi fick ställa upp i led och marscherade genom staden till kasernen. Dittkomna fick vi gå till matsalen, där vi fick choklad och smörgås. Det smakade mycket bra. Efter maten samlades vi i gymnastiksalen, där vi skulle sova för natten. Vi blev tilldelade en filt och en lång säck. I säcken fick vi stoppa halm. Några stoppade dem så fulla som stoppade korvar, så när de lade sig, ramlade de av madrassen och fick ta ut en del av halmen igen. Jag var klädd i kostym och lågskor och det var mycket kallt och snö på kaserngården, så man frös ordentligt. Kläderna var inte som idag med dunjackor och varma skor. Vi var 600 sökande till 300 platser, så det var stor gallring. Vi blev uppdelade i grupper med en furir som ledare. I gymnastiksalen blev vi uppställda och fick ta av kläderna och nakna springa runt i en ring och hoppa över de låga bänkarna. En kapten och en gymnastikofficer satt vid ett bord med våra anställningshandlingar och tittade på oss, där vi sprang runt och hoppade. Det var en del, som var plattfotade eller hade andra defekter, som fick gå därifrån. Vi blev noga kollade bl.a. tänderna. Man skulle ha god tuggförmåga och god syn. De, som inte fick anställning, fick åka hem igen, så det var många, som grät, när de blev ”kasserade”. Vi, som blev antagna, fick sedan komma in i logementet, där vi fick en ”riktig” säng, vilket var skönt. Jag behövde gå på dass och dessa låg nere på gården i särskilda hus. Där inne fanns cirka 15 hål på rad.

Det kändes lite konstigt att sitta där med kamrater på båda sidorna om sig, när man var van att vara ensam där hemma. Men man vänjer sig fort. Nu när vi fått våra militärnummer, började tester och blodprover, vaccineringsar m.m. Vi fick göra intelligensprov, t.ex. varför vägen är högre på mitten än på sidorna. Eller hjulen på ett lok som har små hjul fram och stora bak, vilka som gick längst och vilka som gick fortast bl.a. Och frågorna skulle besvaras på en viss tid. Vi fick våra stamanställningsnummer och mitt blev I YK 1477. Och så skulle vi få hämta ut våra uniformer. Det blev marsch till Stumholmen och där fick vi en svart och en vit säck, som vi skulle lägga utrustningen i. I den svarta lades skodon längst ner, sen kom uniformer. I den vita säcken kom underkläder och strumpor. Den vita säcken fick vi lägga inne i den svarta, så det blev en välfylld och tung säck. Det blev uppställning igen och med säcken på axeln, vilket var tungt för på en sjuttonåring. Våra civila kläder fick vi lägga i en liten säck och gå till rustkammaren nere vid Kungsbron. Där fick de hänga i 4 år och 8 månader, så de kläderna passade inte, när man skulle hämta ut dem. Vi som värvade oss i mars, fick ligga inne i 4 år och 8 månader. En ny intagning blev det i oktober och de fick ”bara” 4 års tjänst. På Sparre gick vi rekrytskolan i fyra månader med skolor och exercis. Då var man i god kon-

dition. Efter detta blev vi första klass sjömän. Vi fick ett streck på uniformen.

Nu skulle hälften gå varvskurs och hälften skulle bli sjökommenderade. Jag fick det senare. Det blev flygplanskryssaren *Gotland*. Vi åkte tåg till Stockholms central, där bussar hämtade oss tör färd till Årsta Havsbad och där hämtades vi i småbåtar, som tog oss ut till Hårsfjärden, där *Gotland* låg för ankar. Jag hade aldrig varit ombord på ett fartyg tidigare, så det kändes konstigt att gå upp för fallrepet och ställa upp på däck. Där var många av besättningen uppe och såg, vad vi var för några, som kommit ombord. Vi blev tilldelade ett skeppsnummer och en mäss. Vi fick ut en hängkoj och en madrass till denna, filt samt två ringar med en grövre tamp i den ena sidan av ringen och med flera småtampar i den andra sidan ringen. I taket fanns en massa krokare med våra skeppsnummer, så man fick se, var man skulle hänga kojen för natten. Det kändes konstigt att svinga sig upp i kojen första natten, men man sov gott i den. På morgonen skulle vi beslå kojerna med sju halvslag och knyta hårt, för om det blev haveri, så skulle man kunna flyta på kojen någon tid.

Så började livet ombord. Med skeppsnumret fick vi även reda på vår arbetsplats samt vart vi skulle gå vid klart skepp. Jag blev tilldelad tvåans eldrum. Men min första uppgift ombord var att gå vakt utanför arresten. Vid måltid och toabesök fick jag släppa ut fången. Första gången jag släppte ut fången, var det en Trelleborgare, Olle Venström. Vi kände igen varandra och det var konstigt, att en Trelleborgare gick utanför på vakt och en annan satt innanför.

Nere i eldrummet var det ett virrvarr av rör och ledningar i olika färger samt en massa motorer och instrument på väggarna. Jag tänkte, att ska man lära sig detta, då tar det nog fyra år. Ombord gick vi kurser och vakter. Vi fick fartygskännedom genom att gå runt på hela fartyget för att lära oss utrymmena ombord. Det fanns fem flygplan ombord, vilka hade pontoner tör att kunna landa på vattnet. De sköts ut med en katapult, när de skulle iväg och när de kom tillbaka, landade de på vattnet och hissades upp med en kran.

Ombord satt vi till bords i olika grupper med cirka åtta man vid varje bord, med äldste man först och sedan i rang därefter. Vi yngsta fick var sin vecka som backlagsman och då fick vi ta ner borden, som var uppsatta i taket samt duka fram tallrikar och bestick. Sedan fick man gå upp till köket och hämta mat i olika behållare. Nerkommen igen, fick man lämna behållarna först till de äldre, som sedan skickade de vidare. Ibland, när de kom ner till oss yngre ”kaniner”, som de kallade oss, fanns det inte mer mat i behållarna. Så man fick springa till köket igen och be kocken om mera mat. Ibland blev det bara smårester, man fick. Efter måltiden fick man diska allt, både fat och tallrikar.

Vi hade olika aktiviteter ombord. Något hette perseldvård, där fick vi med röd tråd sy in vårt anställningsnummer i alla persedlar. Det var ett petigt arbete för en,

som inte gått i klädslöjd. I skor, stövlar och läderstövlar fanns ett nummer instansat från början, när vi hämtade ut dem. Det gällde att hålla reda på sina pinaler, för man fick ersätta dem med sina egna pengar. Vi hade en lön på 50 kr. i månaden samt lite sjötillägg, när vi var ombord. Kronan satte in något till ett s.k. ”kommisarv”, som vi fick ut, när vi muckade. I vår klädesutrustning fick vi ut vita långbyxor, som man fick gå med, om man hade fått permissionsförbud. Det kallades, att man fått ”Lasse” och alla kunde se, om någon gjort något orätt.

I Hårsfjärden hade en olycka inträffat med tre jagare, *Klas Horn*, *Klas Uggle* och *Göteborg*. Det hade uppstått en explosion ombord på en av dessa, så krut- och ammunitionsförrådet hade tagit fyr, så alla fick fly iland. En furir, som varit anställd ombord på en av jagarna, berättade, att under tiden de sprang ifrån båtarna, så var det en del, som träffades av kulor och splitter från explosionen och dog eller sårades. Två av vraken låg uppdragna i en vik i Hårsfjärden. Fartygen hade legat jämsides vid kaj och därför blev det stor skada på alla tre. En minnessten är uppsatt med alla namn på de som avled.

Efter fyra månader till sjöss avmönstrade vi för kurs på varvet i Karlskrona, kurs I. Nu fick vi en ny kasern, Ankarstjärna, f.d. skeppsgossekasernen, med logement för 36 sängar i varje, men med en toalett på våningen, så man slapp springa ner på gården. På varvet kom vi till filarverkstaden. Där fick vi ut en jämbit med hål, som vi skulle fila ut till ett hammarhuvud. Så vilket filande, det blev.

Efter varvskursen blev vi åter sjökommenderade. Jag kom ombord på kustjagaren *Mode*. Det fanns fyra jagare i denna mindre klass, *Mode*, *Magne*, *Munin* och *Mjölner*. Där blev jag tilldelad ettans eldrum. Det var litet och slutet. En stor turbinfläkt tryckte ner luft i hela eldrummet, så när man skulle gå ner eller gå ifrån eldrummet, så fick man slussa sig ut, för att inte trycket skulle försvinna från eldrummet. På *Mode* var jag i tjänst ungefär ett och ett halvt år.

Från Hårsfjärden gick det bussar in till Stockholm. Turen kostade en krona. I Stockholm gick man först till Tjärhofsgatan. Där låg ett övernattningshotell för flottan. En biljett där kostade 35 öre natten. Då fick man ut två papperslakan till sängen och så hade man logi ordnat, om inget annat skulle ordna sig.

På en permission hemma i Trelleborg träffade jag min kompis Sven, som också hade permis, så vi pratade om våra anställningar. Jag frågade Sven, vad han tyckte om Skövde, men han var inte helt nöjd med sin tjänst. Han sa, att han fick blanka stövlar till de äldre kamraterna, så han hade fått av stövlar.

Efter min tjänst på *Mode* blev det en ny kommendering nu på pansarskeppet *Gustaf V*. Där blev det nytt skeppsnummer och ett nytt eldrum. I ett av eldrummen eldades det även med kol.

Mellan pansarskeppen *Gustav V*, *Drottning Viktoria* och *Sverige* var det en tävling, en s.k. kungaskjutning med egen ammunition, 28 cm kaliber. När de avfytrade

dessas kanoner, så skakade hela båten, så lampor och annat lossnade från ”skotten”.

Gustaf V skulle på varvsöversyn, så vi gick ner till Örlogsvarvet i Karlskrona. Där fick vi vara med om rengöring, reparationer och rensa kölar och andra utrymmen. Ombord kom varvsarbetare med maskiner och slangar i maskinrum och gångar, så det var rörigt överallt.

Efter översynen skulle det bli besättningsbyte. Jag fick komma till varvskurs 2. I denna kurs fick vi gå på olika verkstäder. 14 dagar fick vi lära oss svetsa med gas och el och i 14 dagar gå på en elkurs och vidare fick vi praktisera i kopparslagarverkstad och motorverkstad. Det var mycket trevligt, för man fick insikt i olika arbeten, som man har haft nytta av i olika sammanhang i det privata livet.

Efter kursen på varvet blev det åter sjökommendering och denna gång blev det pansarskeppet *Sverige*, som låg i Hårsfjärden. Så åter till Stockholm. Nya skeppsnummer igen. Denna gång blev det tjänst i en liten verkstad, som hade till uppgift att se till utrustningen på de stora kanonerna. Där fanns det små elmotorer, som skulle hjälpa till vid inriktningen av kanonerna. Vi var bara två man med en maskinist, som vår chef, så det var en trevlig kommendering. Nu fick vi börja läsa till furirer.

I Hårsfjärden låg ett gods, Berga, som tillhört Axel Axelson-Jonson, som kronan hade köpt och där blev vi installerade och fick ligga förlagda under de dagar, som det inte var någon större sjöövning.

En kväll på Berga kom det order om att alla skulle ut till sina båtar. Då trodde vi, att kriget brutit ut. Vi hörde hur fläktar och motorer hade kommit igång ute bland fartygen. Ombordkomna på *Sverige* fick vi reda på, att färjan *Hansa* mellan fastlandet och Gotland hade torpederats, så två jagare gick ut för att kontrollera läget. Det var många, som omkom vid den olyckan och efter det fick jagare eskortera den nya färjan vid varje tur.

Sverige fick gå in till varv i Stockholm och där fick vi ny lokal för skolarbetet. Lokalen låg utanför Cirkus på Djurgården. Det var en gammal krog, som hette Gubbyhyllan och utanför Skansenplanen fick vi lära oss föra befäl och marschera med trupp. Det var jobbigt, för där var alltid mycket folk, som stod och tittade på oss, så de fick nog många skratt. Efter denna kurs blev vi beforderade till furirer. Därefter blev vi utkommenderade till olika enheter. Jag blev kommenderad till kryssaren *Fylgia*, som skulle gå på utlandsresa, så här väntade något trevligt.

Vår resa gick först till Bergen i Norge, där vi upplevde 17 maj, nu när kriget hade upphört. Så där var det fest till långt in på natten. Där fanns kvar tyska soldater med vit bindel kring mössan. De hade till uppgift att ställa saker tillrätta efter sig. Sedan blev det resa till Belgiens Antwerpen. Där var det tidvatten, som varierade med sju meter. Ibland låg *Fylgia* högt vid kajen och ibland långt nere. En lång lejdare hade vi att gå i land på. Efter Antwerpen blev det övning till sjöss, innan vi gick till Dublin på Irland. Vi

fick uppleva mycket på denna resa. Vi gick sedan åter till Karlskrona, där *Fylgia* skulle avrustas och läggas upp för alltid. Så vi fick vara med och tömma fartyget.

Jag muckade den 15 oktober 1946. Men jag skulle komma in på en repmanad senare och den kom 1951 med tre veckor i juli ombord på kryssaren *Tre Kronor*. Det var ett stort fartyg med massor av utrymmen, som man tick gå runt i och lära sig.

Ja, då fanns det fartyg i flottan. Idag är det bara små enheter, så tiderna förändras och vi med dem.

Arthur Zaar
Trelleborg

Gotland som
flygplanskryssare

Gustaf V

Fylgia

Tre Kronor

Mode

Sverige

Huvudet på en påle - om statlig mörkläggning och terror i demokratier. Författare Gunnar Wall.

Vi lever i en värld, där vi är vana vid vackra ord som demokrati och mänskliga rättigheter. Men verkligheten är alltför ofta helt annorlunda.

Viktiga politiska beslut fattas bakom stängda dörrar. Krig startas med lögn. Visselblåsare tystas - ibland med olagliga metoder. Människor utsätts för statliga kidnappningar och försvinner.

I gamla tider satte maktavarna upp huvuden på pålar för att sätta respekt i undersåtarna. Just den metoden används sällan idag. Men i övrigt finns det skrämmande likheter mellan dagens maktavare och forna tiders härskare.

I sin nya bok tar Gunnar Wall upp, hur metoder vi brukar förknippa med diktaturer, används av regeringar, som vi är vana att betrakta som demokratiska. Ofta sker det genom hemliga statliga eller halvstatliga organ, som verkar i det fördolda.

Exemplen i boken kommer bl. a. från det USA som hittills brukat kallas världens största demokrati. Med Donald Trump fick denna stormakt en ledare, som snarast för tankarna till despotiska härskare i länder med stora sociala klyftor, korruption och bristande rättssäkerhet.

Gunnar Wall skriver också om Sverige - bland annat i ett stort avslöjande avsnitt om mordet på Olof Palme. Han visar, att väsentliga uppgifter, kring vad som hände på Sveavägen, gömdes undan redan det första dygnet. Han ställer frågan: var det för farligt att söka sanningen om den svenske statsministerns död?

Utgiven av: Bokförlaget SEMIC och Gunnar Wall 2017.

ISBN: 978-91-552-6391-1.

Stellan Andersson

Beredskapen.

Svenska krigsmakten under andra världskriget 1939 - 1945.

Det har nu gått mer än en mansålder sedan andra världskriget 1939-1945. Nya generationer läsare kan behöva en översiktlig och lättläst bok om Sverige under beredskapen.

En, som har studerat den svenska beredskapen i över 50 års tid och är väl förtrogen med arkiven, är professor Kent Zetterberg. En del läsare kommer förmodligen att känna igen mycket av, vad som framkommer i denna bok, med det finns också många häpnadsväckande fakta, som inte tagits upp av tidigare forskning. Tyskland hade, menar Zetterberg, svårt att få grepp om den svenska krigsmakten, men insåg, att en tysk invasion skulle kosta mer än den smakade.

Boken är mycket lättillgänglig och med många foton från krigsåren samt ett 10-tal kartor över olika krigsfall.

Författaren Kent Zetterberg är professor i modern historia med inriktning på säkerhetspolitik och krigshistoria.

Utgiven av Svenskt Militärhistoriskt Biblioteks Förlag 2017.

ISBN: 978-91-88053-68-8.

Stellan Andersson

Bricka i ett stort spel - När kriget kom till Gotland.

Boken är ett dokudrama baserat på ett av Krigsvetenskapsakademien genomfört krigsspel. Striden rasar i Baltikum och Gotland befinner sig ett läge, som för tankarna till Krimhalvön 2014. Gränsen mellan krig och fred har suddats ut och maskerade män i grå Nord Stream- overaller tar plötsligt kontroll över strategiskt viktiga platser. Hur ska Sverige agera? Vad kan Sverige göra, när Försvarmakten bantats till oigenkännlighet?

Sex överbefälhavare söker en roll

Publikation nr 53 i serien Försvaret och det kalla kriget kom ut 2017 och heter *Sex överbefälhavare söker en roll* med underrubriken *Tvekampen mellan det territoriella och det teknologiska försvaret under det kalla kriget och nutid*. De sex överbefälhavare, som det handlar om, är Olof Thörmell, Helge Jung, Nils Swedlund, Torsten Rapp, Stig Synnergren och Lennart Ljung. Så här presenteras boken av projektet: *Sverige har alltid behövt men aldrig haft en egentlig överbefälhavare. Generaler har sedan 1939 givits titeln, men har aldrig fått befogenhet för att utöva ett överbefälhavarämbete och regeringen har aldrig öppet påtagit sig ett överbefälhavaransvar. Det borde man ha gjort. Boken handlar om utvecklingen av ÖB-ämbetet och leder fram till ett förslag om en reformering av ämbetet.*

Författare är en välkänd debattör och författare av ämnen som detta, generallöjtnant Carl Björemann. Författaren har tidigare publicerat en rad böcker kopplade till Försvaret och det kalla kriget. Som alltid är författaren i vissa kretsar kontroversiell, men han är en duktig skribent, som fångar läsaren. Om det ämne, som denna bok handlar om, säger Björemann: Det handlar om den långa tvekampen mellan det territoriella och det teknologiska försvaret under det kalla kriget och i nutid.

Printfabriken Karlskrona.

ISBN 978-91-980498-3-1

Olle Melin

I en konflikt mellan öst och väst blir Gotland en bricka i ett mycket större spel, där svensk militär - liksom svenska politiker - ställs inför svåra beslut. Har vi någon chans? Spännande och lärorik läsning utlovas!

Författarna till boken är Björn Anderson och Tommy Jeppsson, Kungl. Krigsvetenskapsakademien.

Utgiven av Svenskt Militärhistoriskt Biblioteks Förlag 2016.

ISBN: 978-91-88053-23-7.

Stellan Andersson

Stockholms slott

Stockholms slott, skönhet och styrka är en bok skriven av Rikard Larsson, stenkonserverator och författare.

Boken berättar ingående om slottets historia samt de olika byggetapperna, där arvet från slottet Tre Kronor åt norr förvaltades på ett förnämligt sätt.

Boken handlar i huvudsak om slottets exteriör och dess arkitektur. Den är skriven med ett lättillgängligt språk, vilket gör det lätt även för en lekman att följa med. De historiska tillbakablickarna har stor betydelse.

Slottet tog mer än 50 år att bygga och det har också genomgått ett antal renoveringar och förnyelser. Men så handlar det om 42 000 kvadratmeter och 1430 rum.

Boken innehåller ett stort antal bilder av hög kvalitet.

Boken fyller en lucka i litteraturen om Stockholms slott.

Bokförlaget Langenskiöld.

ISBN 978-91-88439-15-4

Olle Melin

Hemliga utflykter

För en del år sedan kom Leif Högborg och Jan Erik Ohlsson ut med boken *Militär utflykt*, som var en vägledning till intressanta militärhistoriska besöksmål i Sverige. Boken följdes några år senare av en uppföljare med kompletterande underlag.

Nu har det kommit en tredje bok och nu med titeln *Hemliga utflykter – spännande militärhistoriska besöksmål i Sverige*. Sedan de första böckerna kom ut har det hunnit hända en hel del med de militärhistoriska anläggningarna. Många är rivna, många är plomberade men en hel del kan man fortfarande besöka.

När Finland var Sverige.

Herman Lindqvist.

I nära 700 år var Sverige och Finland samma land. Någon gång på 1100-talet expanderade Svearna österut och när riket växte, fick alla invånarna så småningom samma rättigheter och skyldigheter. Alla var svenskar, även de som talade finska, samiska eller tyska. De styrdes av samma kungar och samma riksdag och de utkämpade samma krig mot Danmark, Ryssland och Norge.

Grundlagar och konstitution, städer och samfärdsel, skolor och universitet växte fram parallellt under århundradena på båda sidorna om Bottenhavet. När Finland blev ryskt storfurstendöme 1809 fortsatte det att utvecklas på sin svenska grund. Det svenska är så inflädat i det finska, att om man drog ut den svenska tråden ur Finlands historia, skulle väven rasa samman.

I Sverige är allt detta, märkligt nog, okänt. Men Herman Lindqvist, som vuxit upp i Helsingfors, fyller nu ut luckan i svenskarernas kunskap om den långa gemenskapen med Finland.

Han skriver om, hur verkligheten kan ha sett ut bakom Kalevala och Fänrik Ståls sägner, om grymma fogdar och hungersnöd, om hjältedåd och förräderier och om det fruktade finska rytteriet, som både Gustav II Adolf och Karl X Gustav ville ha nära intill sig i striderna.

När Herman Lindqvist berättar känns det, att Finlands historia är vår!

Utgiven av Albert Bonniers Förlag 2013 (1:a utgåvan).

ISBN: 978-91-0-014277-3.

Stellan Andersson

Här utgör boken en utmärkt vägvisare för alla intressenter av militära anläggningar. Det är ett utomordentligt arbete, som författarna lagt ner och boken är ett måste för alla de militärhistoriskt intresserade, som finns i landet.

En mängd bilder och noggranna vägbeskrivningar höjer bokens värde.

Fort & Bunker.

ISBN 978-91-982263-1-7

Olle Melin

Svensk sjömakts 500 år

Vår svenska flotta fyller 500 år 2022 och detta ska firas på en mängd olika sätt. En del i firandet är en nyutkommen bok, *Svensk sjömakts 500 år* med underrubriken *Flottan från Gustav Vasa till Carl XVI Gustaf*. En av författarna, Kent Zetterberg, har gjort följande fem nedslag i svensk sjömilitär historia och vad vi övergripande kan kalla politik, strategi och operationer. De fem nedslagen är:

1. Antiken över vikingatiden till kristnandet och medeltiden.
2. Den nya tiden och den moderna svenska flottan under Vasakungarna och stormaktstiden 1523-1721.
3. Den medelstora europeiska makten Sverige 1721-1814.
4. Balanspolitiken och sjöstrategin mellan västmakterna, Tyskland och Ryssland 1815-1945.
5. Epilog: Kalla kriget och utvecklingen därefter, 1947-nutid.

Man kan lätt konstatera, när man läser boken, att den viktigaste uppgiften från början var att bestrida danskarnas herravärde till sjöss i Östersjön och på så sätt försvåra underhållstransporterna. Denna uppgift har sedan fortsatt på samma sätt, även om maktbalansen i Östersjön och på Västerhavet har förändrats. Sjömakten har varit stark och effektiv under långa epoker av vårt lands historia men har också haft flera svaghetsperioder. Författaren visar på ett tydligt samband mellan rikets utveckling och utbredning och sjömakts styrka.

En av huvuduppgifterna idag är att klara folkförsörjningen, där huvuddelen av vår nödvändiga import går över havet. Man ställer sig självklart frågan; är vår flotta verkligen dimensionerad att klara den uppgiften.

Författaren Kent Zetterberg presenteras på annan plats i tidningen. Som medförfattare har medverkat Gustaf von Hofsten, välkänd marinhistoriker och skribent.

Boken är mycket rikt illustrerad med utmärkta bilder och foton och ett gediget kartunderlag. Boken är en mycket viktig del i flottans 500-åriga historia.

Svenskt Militärhistoriskt bibliotek.

ISBN 978-91-88053-76-3

Olle Melin

Bilder från vår flotta

Vår medlem Kjell Närkhammar har skänkt några fotoalbum med bilder på flottans fartyg och en del annat med koppling till flottan. Fotona förvaras hos redaktören i avsikt att använda dem som ett minne av den flotta, som var.

Vi inleder denna gång med fyra bilder av de jagare, som gick under beteckningen modifierad stadsjagare. Under andra världskriget skedde en kraftig förstärkning av landets försvar. Flottan tillfördes en mängd fartyg av alla slag. Eftersom jagarna var användbara för de mest skiftande uppgifter, fortsatte jagarbyggandet i snabb takt. 1941 års riksdag beviljade medel till ytterligare fyra stadsjagare av en modifierad typ. De tio tidigare jagarna från *Ehrensköld* till *Norrköping* fanns som förebilder, men vissa ändringar vidtogs. Artilleriets uppställning ändrades och skrovet förlängdes och spegelakter ersatte den tidigare kryssaraktern. Detta gav utökad stabilitet akterut. Trots större displacement kunde farten 39 knop bibehållas utan ökning av maskineffekten.

De fyra jagarna fick namn efter svenska kuststäder – *Visby*, *Sundsvall*, *Hälsingborg* och *Kalmar*.

Några data

Längd 97,5 m	Bredd 9,2 m	Djup 2,6 m		
Fart 39 knop	Depl 1320 ton	Besättning 155 man		
Nr	Namn	Byggvarv	Sjösatt	Utrangerad
11	Visby	Götaverken	1942	1982
12	Sundsvall	Eriksberg	1942	1982
13	Hälsingborg	Götaverken	1943	1978
14	Kalmar	Eriksberg	1943	1978

De modifierade stadsjagarna byggdes om till fregatter på 1960-talet. *Visby* och *Sundsvall* ändrades radikalt. Artilleriet förändrades liksom eldledningsutrustningen. En antiubåtsraketspjäs installerades.

Hälsingborg och *Kalmar* fick en mer begränsad ansiktslyftning.

Numreringen ändrades för *Visby* och *Sundsvall* till F 11 och F 12, medan *Hälsingborg* och *Kalmar* behöll sina tidigare nummer. Dessa senare två var rustade ytterst begränsad tid, medan *Visby* och *Sundsvall* hade ett antal rustningsperioder.

Olle Melin

(Underlag från boken *Jagare* av Curt Borgenstam, Per Insulander och Gösta Kaudern)

Jagaren Hälsingborg

Jagaren Kalmar

Fregatten Sundsvall

Jagaren Visby

Långresan 1977-78 har haft 40-års jubileum

Lördagen den 17 mars träffades 55 besättningsmän från långresan 1977-78 i Militärsällskapets lokaler i Stockholm för att fira, att det var 40 år sedan, vi kom hem från den fantastiska långresa, som FC Bertil Daggfeldt tog oss med på.

Det är ingen lätt uppgift att försöka sammankalla en besättning på 263 man 40 år efteråt, men de fyra arrangörerna Sten Söderlind, Bertil Dufbäck, Raoul Hoffman och Johan Bruno hade gjort sitt bästa och hela helgen blev verkligen lyckad.

De flesta av de, som kom långväga ifrån, bodde så klart på Drottning Viktorias Örlogshem. Äldst på denna träff var FM-medlemmen Gösta Sundqvist med sina 94 år, annars var väl medelåldern runt 60.

Många samlades redan på fredagskvällen på Bishops Arms, där våra långgresehistorier väcktes till liv igen. Vissa är nog inte helt sanna, men ändå intressanta att höra igen.

På lördagen besökte ett gäng Sjöfartsmuseet på Gärdet efter att först ha åkt med en av Djurgårdsbåtarna. Vi blev så klart lite besvikna, eftersom de inte har någon modell av *Älvsnabben* bland alla sina fina modeller av våra örlogsfartyg. Ett annat gäng spelade boule som uppladdning inför kvällen.

Kvällens firande startade med fördrink och mingel i baren i Militärsällskapets fina lokaler. Ljudnivån blev så klart hög, när alla återsågs. De flesta hade även varit med på vårt 35-årsfirande i Malmö för 5 år sedan, men för en del var det t.o.m. första gången, även om vi haft träffar vart femte år, sedan vi kom hem. Så det blev många glada återseenden och det var mycket, som skulle berättas.

Därefter tog vi plats i matsalen med FC Bertil Daggfeldt och Internet-FC Stefan Leo (p.g.a. hans engagemang med *Älvsnabbens* hemsida) på hedersplats.

Stefan började med en parentation för resans bortgångna besättningsmän. Sedan visade han ett bildspel med lite information runt vår resa, våra återträffar och hälsningar från dem, som inte kunde komma. Vi fick även höra, hur hans liv förändrats (positivt), sedan han på 20-årsträffen i Karlskrona 1998 utsågs av Bertil till Internet-FC och började skapa www.alvsnabben.se. Denna hemsida informerar ju numera

Fr v Bertil Daggfeldt - tre av arrangörerna och Stefan Leo -
Foto Johnny Gustafsson

om alla fartygets 25 långresor och webbmaster Stefan har mycket att göra med att uppdatera denna hemsida och även Facebookgruppen "*HMS Älvsnabbens* vänner". Stefan visade också bilder på en del av de saker från och runt *Älvsnabben* som han fått från flera personer genom åren, t.ex. den fina tavlan, som han fått av Flottans Män 2013, målad av FM-medlemmen Lars-Åke Svenheden.

Under middagen sjöngs många visor och Per Almén ledde oss i "Do you know what it means to miss New Orleans". Denna sång sjöngs live av vår skeppskör i en radiokanal, när vi var i New Orleans 1978. Den framfördes även på däck tillsammans med Egon Kjermans orkester, när vi lade till i Karlskrona 16 mars 1978.

Efter maten framförde Martin Atterby sin egenkomponerade låt "Balladen om långresan 77-78", en sång om alla hamnar som vi besökte och lite om, vad som hände då.

Bertil Daggfeldt höll sedan ett fint och rörande tacktal till oss alla. Därefter blev arrangörerna dekorerade med den av Stefan Leo instiftade "77-78-medaljen", skapad för de, som bidrar till, att vi kan hålla ihop vår besättning efter alla dessa år. Medaljen delades ut för första gången på 30-årsträffen i Göteborg 2008.

Sedan frågade Stefan alla om, vem som egentligen mest är värd denna medalj och fick ett unisont svar, "Daggfeldt!". Så denna gång blev även Bertil Daggfeldt hedrad med denna medalj, han som tog oss ut i världen för 40 år sedan, när de flesta av oss bara var ungdomar och han hjälper även till, så att vi fortsätter att träffas regelbundet.

Vår resa 77-78 är nog den som haft flest återträffar av alla resor, i alla fall efter vad Stefan fått reda på av alla bidrag till *Älvsnabbens* hemsida. Vi har haft dessa träffar hittills:

Jubileum	År	Antal personer
5 år	1983	114
10	1988	86
15	1993	110
20	1998	50
25	2003	70
30	2008	60
35	2013	59
40	2018	55

Det finns numera en lista på hemsidan om alla långresors jubileumsträffar, efter vad webbmaster fått reda på genom åren. Gå till "Sammanställning av jubileumsträffar för alla resor" en bit ner i vänstermenyn på www.alvsnabben.se. Hör gärna av er om något saknas i listan!

Under kvällen framkom förslag, att vi ska ses om fem år igen i Göteborg för att förmodligen åka båten mellan Göteborg – Kiel, precis som Flottans Män gjort. Och vårt 50-års jubileum bör vi fira i Karlskrona, där allt startade. Ni kan läsa mer om denna 40-års fest på *Älvsnabbens* hemsida under resan 77-78.

Stefan Leo
FM Malmö

Vad en gammal bild kan berätta

Framför Södra befälshuset på Kungsholms fort har någon gång år 1900 officerskåren vid Kongl Carlskrona artillerikår ställt upp för fotografering

Kongl Carlskrona Artillerikår 1893-1901

Genom kungligt brev den 20 januari 1893 bestämdes, att en artillerikår även skulle uppsättas i Karlskrona fästning. Kåren fick namnet Kongl Carlskrona Artillerikår och till motsats mot kåren i Vaxholm, skulle den tillhöra flottan. Sjömanskårens två fästningskompanier skulle bilda stomme till den nya kåren. Till chef för kåren utnämndes majoren vid Vaxholms artillerikår Anders Fredrik Centervall, som samtidigt utnämndes till överstelöjtnant. Kårchefen blev samtidigt kommandant på Karlskrona fästning.

Den första kadern av officerare, underofficerare och underbefäl erhöll kåren genom transport från Svea och Göta artilleriregementen samt Vaxholms artillerikår, medan manskapet utgjordes av de från sjömanskåren vid flottans station i Karlskrona överflyttade fästningsartillerikompanierna.

Kåren organiserades först på två kompanier och förlades på Kungsholmen, men sommartid övades en del av de kåren tilldelade värnpliktiga även på Västra Hästholmen.

Den 1 oktober 1895 blev den för kåren avsedda kasernen vid Vallgatan tagen i bruk. (Nuvarande kasern Najaden på Trolle)

Sedan ytterligare officerare och konstuplar sökt transport till kåren kunde denna i enlighet med den fastställda staten organiseras på fyra kompanier, vilket skedde den 12 oktober 1896. De båda första kompanierna bemannade huvudsakligen batterierna på Kungsholmen medan 3.kompaniet förlades till Västra Hästholmen och 4.kompaniet avsågs för bemanning av Oscarsvärnslinjerna samt den rörliga bestyckningen.

Stammanskapets styrka bestämdes till 360 man med en värvningstid på tre år. Den årliga värnpliktsstyrkan beräknades till 350 man. Titlar och tjänstegrader blev i likhet med arméns.

Uniformen blev av samma modell som vaxholmsartilleriet dock med den skillnaden, att artillerikragen hade samma färg som attilan och i stället för granaterna på axelklaffarna bars ett blått ankare. Knapparna pryddes även med ett litet ankare, allt troligen för att visa kårens gemenskap med marinen. Kartuschplåten var ganska lik vaxholmskårens men fästningsmuren var utbytt mot ett liggande ankare. Den personliga beväpningen blev i stort

sett lika som vaxholmsartilleriets. 1895 fick artillerikåren en musikkår.

Vid kåren tillämpades arméns exercisreglemente och officersaspiranterna fick sin utbildning vid Krigsskolan på Karlberg, varför kåren fick en mera prägel av landfästningsartilleri än sjöfästnings. Kårens första förläggning blev på Kungsholmen men 1895 på hösten inflyttade den i de nybyggda kasernerna vid Vallgatan.

Vid 1901-års härordning bestämdes att ovannämnda artillerikår jämte vissa delar av minförsvaret skulle utgöra stommen det nya kustartilleriet.

Den 1 januari 1902 är startdagen för det nya vapenslaget kustartilleriet med bl.a. KA 2 i Karlskrona, som övertog verksamhet, personal och traditioner från artillerikåren. KA 2 blev kvar i Najaden och i den 1905 byggda kasernen Jarramas intill augusti 1943, då regementet flyttade till Gräsvik.

Årtal

1880 Sjöförsvarskommitté

1882 Betänkande

1892 Riksdagsbeslut

1893-10-01 Karlskrona Artillerikår självständigt förband (2 fästningskompanier ur flottans organisation överflyttas)

1896 tillfördes ytterligare 2 kompanier

1895 Kasernerna på Vallgatan färdiga

1895 Musikkår uppsätts (2 hornblåsare/kompani = 8 man)

Personalstat

1 överste

28 officerare

28 underofficerare

1 bataljonsläkare

1 musikdirektör

360 man manskap

350 värnpliktiga

På bilden igenkänns några officerare, som sedermera kom att tjänstgöra vid Karlskrona kustartilleriregemente, KA 2. I mitten i nedre raden sitter kårchefen, överste Anders Fredrik Centervall, sedermera general och förste chef för kustartilleriet.

På bilden igenkänns vidare:

Nedre raden från vänster Nr 2 Doktor Johnstone, nr 3 Robert Kruse, nr 4 Otto Sylvan, nr 5 Karl Wilhelm Virgin, nr 7 Viktor Norrman, nr 8 Sam Bolling, sedermera regementschef vid KA 2 1914-1924, nr 9 Reinhold Fellenius
I bakre raden från vänster:

Nr 2 Folke Eriksson, nr 3 Fredrik von Otter, nr 8 Nils Eckerström, nr 10 Hans Malmberg regementschef vid KA 2 1929-1935

Från höger bakre raden: nr 3 Ivar Wollin, nr 5 Gunnar Nordbeck

Olle Melin

En liten historia från det verkliga livet

Kasernexpeditionen på kasern Sparre i Karlskrona hade moderniserats och därvid tilldelats en elektrisk skrivmaskin. Till att tämja detta skrivtekniska under utsågs värnpliktige R. R hade nämligen vid inmönstringen visat sig vara för klen för den hårda exercisen och vapentjänsten, varför han i stället uttogs till värnpliktigt skrivbiträde.

Nu skulle R börja sin första tjänstgöringsdag, varför han anmälde sig för expeditionsunderofficeren, flaggkonstapel K.

- *De' vaur brau, att du kom nu som på beställning. Jaug haur en massa papper här, som måste skrivas.*

K lämnar över en bunt papper till R och sätter med talande gester in den unge skrivargasten i expeditionshemligheterna.

- *Jau, de' ei' liksom lite' bråttom också.*

R tar pappersbunten och går ut i skrivsalen för att

gripa sig verket an. Fram på eftermiddagen samlar han ihop pappren, knackar på flaggkonstapelns dörr och säger:

- *Ja, flaggkonstapeln, nu är jag klar, här är alltsammans.*

Flaggkonstapel K tittar med förvånad och misstänksam blick, ömsom på R, ömsom på pappershögen, som R håller i sin högra hand.

- *Ja, se jag är faktiskt maskinskrivare i det civila.*

R sträcker på sig i hela sin militära skepnad och hoppas nu på en smula beröm.

- *Nej, min lille vän, är du alla redan färdig. Inte fåur man slösa såu där med arbetsuppgifterna. Jaug hade ju tänkt, att deit skulle räcka åtminstone till Mårten.*

Ur Gunnar Schoerners *När skepparpipen drillar*

Kallt krig och varmt vardagsliv i fokus i ny utställning på Kalmar läns museum

På vakt mot supermakt. Kallt krig och varmt vardagsliv i Kalmar län 1946-1991 är titeln på länsmuseets i Kalmar nya utställning om en period, som många fortfarande har i färskt minne. Här tar du del av äldres livsberättelser och får veta mer om de omfattande förberedelser, som gjordes för ett krig, som lyckligtvis aldrig kom.

Under kalla kriget befann vi oss mittemellan två kapprustande supermaktens militära styrkor. Atomvapenhotet var alltid närvarande, liksom rädslan för ryssen. Samtidigt pågick ett vardagsliv i det framväxande folkhemmet. I utställningen besöker du olika, tidstypiska miljöer, där du tar del av länsbors minnen och erfarenheter från den här tiden. Vi berättar också om totalförsvarets verksamhet i länet – om sambandscentraler och minstationer, enorma förråd och hemliga krigsplaner. Ämnet är i hög grad aktuellt och utställningen handlar också om, vilka hot som riktas mot oss idag.

Ett besök bjuder på oväntade insikter: Tänk att så mycket tid och ekonomiska resurser lades på att förbereda Sverige för krig! Planering för hur hundratusentals människor skulle evakueras från dåvarande Malmöhus län till olika orter i Kalmar län skedde på detaljnivå och med minutiös noggrannhet. Äldreboenden försågs med utrustning för att fungera som sambandscentraler vid krig. Och i det öländska landskapet låg radiomaster dolda under grönskan – färdiga att resas vid ett krigsutbrott. Bilder och föremål med direkt koppling till krigshotet – som ansiktsmasker, skyddsutrustning för barn, civilförsvarsuniform och radiaknäckare – skapar en tydlig tidsanda och väcker minnen till liv.

Du möter också Karin, som berättar om sin fasansfulla studentvår och sorgen och saknaden efter en lillebror, som dog som småbarn. Alf, som delar med sig av glädjen och stoltheten över att bli pappa och senare morfar, Inez som var med när första steget togs mot att omvandla Kalmar från industri- till handelsstad, Maria, som kom som krigsbarn från Holland 1946, Birger, som körde lastbil i konvoj med hjälpsändningar till Österrike efter andra världskriget och Britt och Göte som hållit ihop sedan de träffades på lantmannaskolan i Osby 1952. Den stora historien sedd genom den lilla människans ögon, helt enkelt.

På vakt mot supermakt. Kallt krig och varmt vardagsliv i Kalmar län 1946-1991 visas på Kalmar läns museum till och med 31 maj 2019. Varmt välkommen!

Maria Kanje
producent, Kalmar läns museum

Fakta på vakt mot supermakt

På vakt mot supermakt. Kallt krig och varmt vardagsliv i Kalmar län 1946-1991 är producerad av Kalmar läns museum. Utställningen bygger på den genomgång av totalförsvarets anläggningar som Samuel Palmblad, byggnadsantikvarie vid Kulturparken Småland i Växjö, har gjort på uppdrag och med finansiering av Länsstyrelsen i Kalmar län. (Se recension i förra numret av tidskriften). Hans rapport gavs också ut som Kalmar läns museums årsbok 2016/2017. Tack vare medel från Familjen Kamprads stiftelse har vi kunnat intervjua pensionärer i länet, låna in deras bilder och föremål och lyfta fram deras livsberättelser som ett betydande inslag i utställningen.

I utställningen besöker du olika, tidstypiska miljöer och tar del av länsbors livsberättelser från kalla krigets dagar. I 1960-talsköket är allt från decenniet – från mjölkförpackningar till porslin och receptsamlingar.

Foto: Mats Neander, Kalmar läns museum.

Avdelningen Om kriget verkligen hade kommit ... då hade det varit så här i Kalmar län, väcker både intresse och förvåning hos besökarna. Förberedelser och planering skedde med minutiös omsorg och noggrannhet.

Foto: Mats Neander, Kalmar läns museum.

Utställningen handlar om, hur vi förberedde oss för ett krig, som lyckligtvis aldrig kom. Vid ett krigsutbrott hade en viktig uppgift varit att bevaka, vad som hände på Östersjön och i luften. Foto: Kalmar läns museums arkiv.

Master, som i fredstid hade legat dolda på marken, hade vid ett krigsutbrott rests och använts för pejling och analys av fiendens radiotrafik.

Foto: Ingemar Karlsson.

Jaktdivisioner från F 12 i Kalmar hade bekämpat fientligt bomb- och attackflyg över Östersjön, om kriget hade kommit. (I alla fall fram till 1980 då flygflottillen lades ned.)

Foto: Kalmar flyghistoriska sällskap.

Stora förråd fylldes i fredstid med allt från tandbors-
tar, tvål och rakhyvlar till
nattvardskalkar, reservde-
lar till stridsflygplan och
höghastighetsvapen.

I en krigssituation hade vi
livnärt oss på Lobra, en spe-
cialframtagen rapsoljaepro-
dukt. Fettet lagrades på
200-litersfat i stora förråd.

Vid ett krigsutbrott hade
hela den svenska industrin
ställt om till krigsproduk-
tion. Rydén's kistfabrik i Ny-
bro hade till exempel mass-
producerat kistor av sär-
skild krigsmodell.

Foto: Kalmar läns museum.

Ett tryggt val!

MTU's motorer är konstruerade för maximal driftsäkerhet och totalekonomi. Detta har gjort MTU till en av världens ledande leverantörer av motorer för kommersiellt bruk. Med ett komplett sortiment från 125 kW till 9.000 kW och ett rikstäckande servicenät erbjuder vi såväl prestanda som trygghet.

SWEDMOTOR

Tel: 08-500 121 40

www.swedmotor.se, info@swedmotor.se

Traditionell revelj i Karlskrona

Det började 1840, när Sjöartilleriregementets musikkår inledde traditionen med att väcka karlskronaborna till skön marschmusik den 1 maj. Sedan dess har man endast vid några få tillfällen tvingats ställa in, i regel på grund av olämplig väderlek.

Årets revelj lockade rekordmånga karlskronabor att i ottan följa musikkåren på gatorna på Trossö och på Björkholmen. Kanske var det nyfikenheten på länets nya landshövding Sten Nordin, som på länsresidensets trappa hyllades av musikkåren. Då hade man dessförinnan gjort ett kort uppehåll vid Föreningen Gamla Carlskronas klubblokal på Alamedan.

Så bar det av till Björkholmen, där blåbärssoppan väntade, serverad av Björkholmens byalag med bl.a. radiokändisen Lisa Syrén i spetsen.

Sista anhalten blev Gröna gången, där marinbaschefen Erik Andersson tog emot och där musikkåren för en stund blev musikkören med några kända vårsånger på repertoaren.

Traditionsenligt avslutades reveljen med att musikkåren spelade Marinbasens marsch, även kallad Chefsmarsch, komponerad av Viktor Widqvist.

Olle Melin

Landshövding Sten Nordin, här tillsammans med hustru, tar emot musikkåren vid länsresidenset

På väg till Björkholmen och den väntade blåbärssoppan

Marinbaschefen Erik Andersson

Radiokändisen Lisa Syrén, aktiv i Björkholmens byalag

Morgonpigga karlskronabor följde traditionsenligt musikkåren runt staden

Foto Olle Melin

Gunnar Thörnqvist leder musikkören

Viking 18

Under amiral Anders Olovssons ledning har omkring 170 deltagare från 10 länder deltagit i stabsövningen VIKING 18 i Karlskrona. Men de utgör bara cirka 10 procent av övningsdeltagarna. Övriga har befunnit sig i Enköping och Uppsala samt på ytterligare fem platser i Finland, Irland, Serbien, Bulgarien och Brasilien.

VIKING är en internationell stabsövning, som genomförs vart fjärde år med Sverige som arrangör. Det är Försvarsmakten, som tillsammans med Folke Bernadotteakademien (FBA) planerar och leder övningen. Fokus för VIKING-övningarna är samarbete mellan aktörer inom fredsbevarande och internationell krishantering. Därför ingår även ett stort antal organisationer och myndigheter så som polis och tull, men även NATO och FN. Alltså är det engelska, som gäller genomgående. I år har generalmajor Anders Brännström varit övningsledare.

VIKING utspelar sig i det fiktiva konflikthärjade landet Bogaland kringliggande landområden, där organiserad brottslighet breder ut sig och därför är den civila befolkningens skydd det centrala i övningen.

Den marina verksamheten har genomförts i Marinstridsavdelningens lokaler på Sjöstridsskolan i Karlskrona. Hela VIKING 18 har planerats under flera år, men hos SSS har det varit ett intensivt förberedelsearbete cirka en månad innan start. Logi och mat ska planeras och framförallt ska datautrustning sättas på plats. Allt samtidigt som or-

Några av nationsflaggorna med övningsdeltagare i bakgrunden

dinarie verksamhet på Sjöstridsskolan ska kunna fortgå som vanligt.

*Michaela Linge/
Försvarsmakten*

Foto Michaela Linge

Morningbrief: Vid morgonens CUB, Commanders Update Brief, samlas så många som möjligt för att få information om aktuell status.

Röjdykning

Den 10 april 1956 åkte jag med tåg från Stockholm för att göra min militärtjänst i flottan.

Destinationen var Karlskrona och där blev jag uttagen till den grupp, som antagits till röjdykarutbildning. Vi var mellan 40 och 50 man i gruppen, fördelade på några luckor på kasern Sparre.

Dag 2 blev vi på nytt fördelade till grupper för att gå till klädförrådet för att hämta utrustning. De flesta kläderna var i största laget för mig, så det blev till att byta.

I den grupp jag hade hamnat blev vi visade till en plats utanför en mindre röd byggnad. Vi gick in och tog plats. Vi var cirka 20 man, vi ropades upp och jag blev nr 33 Ullmarker.

Vår högste chef, kapten Rolf Hamilton, berättade, vad som skulle ske i framtiden med denna grupp blivande röjdykare. Två underofficerare var också med, syrmän Rosén och styrman Billkvist. Efter genomgången visades vi runt området i anslutning till simhallen. Där skulle vi ses nästa morgon efter frukosten. Vi skulle visa, att vi kunde simma både på och under ytan. Vi fick också se, hur vår dykutrustning såg ut. Dagen efter togs vi in i tryckkammaren. Vi fick även prova dyktanken i dykklockan.

Nu började dykövningarna och att ta på sig dykaggregatet första gången var inte så lätt, men med lite hjälp kom man igång med andningen. Att andas under vattenytan kändes spännande första gången. Vi dök i bassängen varje dag fram till midsommar. Efter ledigheten skulle vi till Skredsvik för dykning i öppet vatten samt delta i alla konstens övningar, innan vi fick vår Anselm, vilken är röjdykarnas stolta symbol. Jag fick Anselm den 10 september 1956 av kapten Hamilton.

Vi skulle också prova ett nytt aggregat. Det bestod av endast en flaska om sju liter med ett tryck på 200 kg/cm² istället för dubbla flaskor om fem liter vardera, som trycktes till 150 kg/cm².

Att få luftstopp övades redan i Karlskrona. Under tiden vi dök, kunde någon av instruktörerna simma ner och stänga av tuberna från luft. Det var skrämmande första gångerna, men ganska snart kom vi på, hur man skulle öppna dem.

Att få luftstopp med det nya aggregatet var annorlunda. Jag dök på 25-27 meters djup och helt plötsligt fick jag stopp. Var fanns reservluften? Jag sökte som vanligt på högeraxeln, men där fanns ingenting och jag sökte på vänsteraxeln och där fanns heller ingenting. Det fanns bara ett alternativ. Upp!

Jag simmade, så fort jag kunde med en tanke i huvu-

M 53 Tjurkö

det. Ha masken kvar!. Det gick, men det var jobbigt. Aggregatet användes aldrig mer.

Efter dykutbildningen hamnade jag på minsveparen HMS M 53 Tjurkö. Det blev en hel del dykning där också. Till midsommarhelgen 1957 muckade jag.

Gunnar Ullmarker

Rolf Hamilton

hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult SRF

Vi erbjuder hjälp med;
Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

KORSORD NR 1

De som hade turen att vinna denna gång var

Bengt Östman VISBY

Kurt Olsson VÄXJÖ

GRATTIS!

Som vanligt kommer priser från Jonny Ekdahls produktion

Nu är det dags för korsord 2-2018. Lösningar ska vara insänd senast 1 augusti 2018 under adress

Redaktören Flottans Män

Författarevägen 9

371 63 LYCKEBY

LYCKA TILL!

Vågräta ord

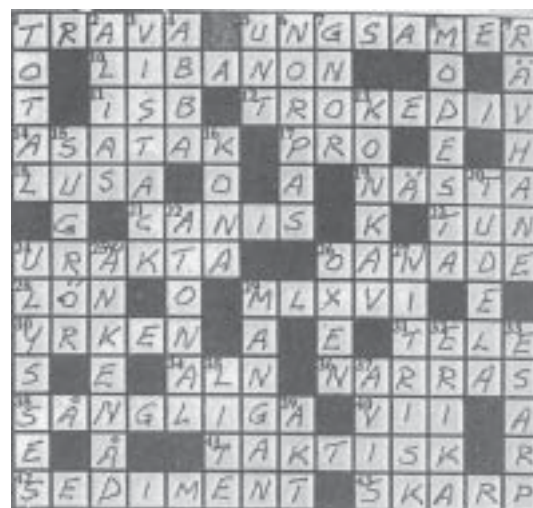
- 1 Avmätt. Mallig
- 5 Musikinstrument nämnt i bibeln
- 10 Farsot
- 11 Possessivt pronomen
- 12 Som väntade på Odysseus
- 14 Oförskämd
- 17 Verktyg t.ex.
- 18 "jag kom.."
- 19 Kilowattimme, kanske
- 21 Pålaga. Skatt
- 23 Femina prima
- 24 Vargkurage
- 26 Som sig
- 28 Amusera
- 29 Den sköna vörd
- 30 Elden
- 31 Kråkräk
- 34 1009-blandning
- 36 "Kollar": nu mera
- 38 Blir ofta idealister
- 40 Spets
- 41 Ordningstal
- 42 Draga bakåt
- 43 Faller sakta

Lodräta ord

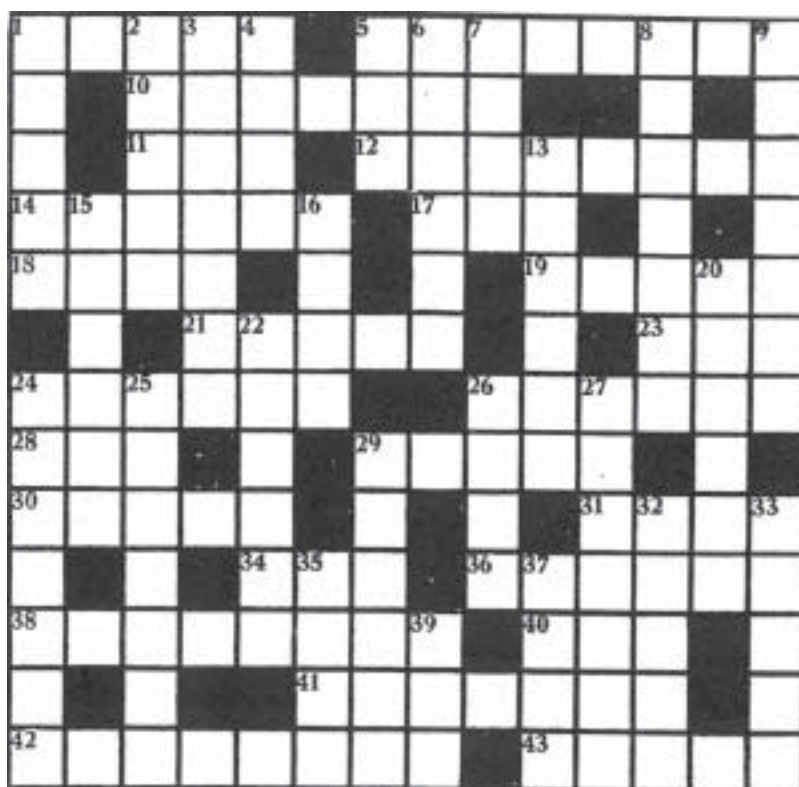
- 1 Buk. Mage
- 2 Den betyder oavgjort
- 3 Djungelspråk
- 4 Inleder "småord"
- 5 Gjorde kanske musen
- 6 Verkstad för Hefaistos
- 7 Kvinnonamn
- 8 Proton
- 9 Personlig angelägenhet
- 13 Arbete
- 15 Är religionskunnig

- 16 Asade
- 20 Misshag
- 22 Romflicka – kanske
- 24 "Kissekur"
- 25 Dårskap
- 26 Fruktbarhetsgud
- 27 Helskinnade
- 29 Fredsresa
- 32 Medverkan
- 33 Farkoster fordom
- 35 Ej
- 37 Myntenhet
- 39 Kana

Lösning Korsord 1 2018

Jonny Ekdahls Knåp och Knep

 Svenska Sjö

Båtförsäkring på mina villkor

*"Hos oss får du
mer trygghet för
mindre pengar"*

Anders, välkänd meteorolog,
kund och en av våra 247 000 delägare.

Vi på Svenska Sjö har bara en sak för ögonen. Att ständigt utveckla de bästa båtförsäkringarna och trygghetslösningarna för dig och din båtklubb. Genom Svenska Kryssarklubben är du delägare i Svenska Sjö och det ger dig direkta fördelar som resultatbonus för medlemmar, smidig skadereglering och mer omfattande villkor. Och här har vi nu blivit ännu lite bättre, vi har dubblat maxersättningen i rättskyddsförsäkringen och också satt ett tak på självrisken.

Så du kan lugnt gå in på www.svenskasjo.se om du vill veta mer eller räkna ut din premie.

UPPGE KOD
SENIOR

Minisemester till havs

När du åker på en 40 timmars kryssning till Helsingfors får du lyxigare shopping och matupplevelser – allt mellan fine dining och skaldjur. Kryssa med Galaxy för ett dygn av nöjen, underhållning och shopping. Gäller 12.8–19.12 2018.

GALAXY
BALTIC PRINCESS

PRIS
EX 0:–*

Per person

Kryssning

* Ingår: Del i B2-hytt sön–ons.
Tillägg fönsterhytt fr 50:– per person.
Prisex gäller vid köp av frukost eller buffé.

HELSINGFORS

PRIS
EX 150:–

Per person

Kryssning

Ingår: Del i PROM2-hytt sön–ons.
Tillägg fönsterhytt 125:– per person.

SILJA LINE

Boka på 08-22 21 40 | Uppge kod SENIOR
Begränsat antal platser. Prisex gäller när 2 personer delar hytt.

Stockholm Norvik Hamn öppnar 2020. Nu är det halvtid och det pågår en otrolig aktivitet på Norvikudden där byggnader, bro och kaj växer fram samtidigt som det banas väg för järnvägen

Lägesrapport från hamnbygget i Norvik Nynäshamn

År 2018 blir ett intensivt arbetsår för Norviks Hamn. Flera entreprenörer har startat upp sina arbeten under vårkanten och det gäller att samordna allt, så man inte trampar varandra på fötterna. Byggnader, kajer och vägar växer fram i ett raskt tempo. Arbetet med kajanläggningen pågår och stora fundament, som bilden visar, kommer att sättas på plats för att stabilisera marken så att kajen kan byggas.

Den första byggnaden som byggs är tullvisitationsbyggnaden och av den kan man se hur övriga byggnader kommer att utformas av arkitekterna.

Arbeten pågår också med bergsschakter för utbyggnaden av järnvägen. Detta är ett grannliga arbete då spår-

ren stryker tätt intill Alhagens våtmark. Området får inte förorenas då det är en del av en naturlig reningsprocess av vatten som skall vidare ut till Östersjön.

Under hösten gör man en omläggning av motorväg 73 för att kunna ansluta järnvägen till den befintliga banan. Järnvägen och motorvägen kommer att få en planskild korsning. Denna omläggning kommer naturligtvis att påverka färjetrafiken bl.a. till Gotland och hela staden Nynäshamn.

Man kan kanske påstå att Stockholm flyttar närmare Nynäshamn – eller tvärtom.

Bo Schagerberg

OBS!

***Riksförbundets kansli byter telefonnummer
fr.o.m 2018-07-01 till
076-778 68 70***

Muskö örlogshamn är under uppvaknande

Den skyddade hamnen på Muskö har allt sedan den byggdes på 50- och 60-talet varit en naturlig förtöjningsplats för en svensk örlogsmann. Kombinationen av en större hamn och fortifikatoriskt skyddade fartygsdockor med därtill kopplat varv samt stabsutrymmen är naturligtvis helt oslagbar. Otaliga är de värnpliktiga, som genom tiderna har vandrat från ytan genom tomma bergstunnlar ned till uppdockade fartyg under tak bestående av miljontals ton svenskt urberg. Jag vet av personlig erfarenhet, att denna vandring i alla stycken var att betrakta som helt behaglig.

Varvsverksamheten har under de senaste åren minskat i omfattning, men sedan ett par år är SAAB-Kockums huvudman för den största delen av verksamheten och intensiteten är ökande, även om den svenska Marinen numera inte har de volymer som kunde ses på 80- och 90-talet. Fjärde Sjöstridsflottiljen och Amfibiebataljonen underhåller dock sina fartyg och båtar på Muskö och kommer så att göra även i framtiden. Men det finns fler verksamheter etablerade i området - Marinbasen har hela tiden varit etablerade på ön med flera krigsförband och FMLOG finns också på plats.

Efter ett antal år med vikande verksamhet ser vi nu ett allt större intresse för hamnen och de skyddade lokalerna under graniten. Den förste januari 2019 påbörjar utflyttningen av den nya Marinstaben och då kommer vi att för första gången på länge ha en samlad ledning av vapenslaget Marinen, där utbildning, underhåll, utveckling och insatsverksamhet kommer att ledas av en chef - Marinchefen. De idag existerande staberna PROD MARIN och INS MTS kommer att slås samman och bilda den nya staben och via denna samlade ledning kommer amiralen ha ett betydligt tydligare uppdrag och mandat rörande vidmakthållande och utveckling av de marina förmågor. De första flyttlassen kommer att lämna Stockholm i början på januari och därefter kommer en succesiv etablering ske på Muskö.

Som förbandschef använder jag gärna örlogshamnen Muskö, när en större mängd örlogsfartyg skall samlas med anledning av

det stora antalet kajmeter men också på grund av det skyddade läget med tillgång till en utvecklad infrastruktur. I april anordnade jag en större ubåtsjaktövning i Stockholms södra skärgård, där alla marina förband deltog men också enheter från Finland, USA och Frankrike. Hela övningen startade med en tre dagar lång hamnfäs, där syftet var att i grunden gå igenom reglementen, övningsupplägg samt erfarenheter från 2017 års övning. För att genomföra en sådan samling behövs både kajer och lokaler och Muskö örlogshamn kunde tillhandahålla oss båda dessa komponenter. Hamnkaptenen från Marinbasen lär personligen ha stegat upp kajerna i sin strävan att kunna tillhandahålla plats för både fartyg och båtar. Hamnfasen innehöll även en beer-call, där alla övningsdeltagare gavs möjligheten att träffa kollegor under otvungna former och då levererade den nyligen instiftade mässföreningen på Muskö ett fantastiskt stöd för alla sjömän. Det är med glädje jag nu kan konstatera, att mäs- sen på Muskö nu är att betrakta som återuppstånden.

Att skapa en installation likt Muskö i dagens läge är att betrakta som en utopi och därför skall vi skänka våra äldre kollegor en tacksamhetens tanke, då skyddet denna anläggning idag ger oss är ovärderligt och kommer så att vara under många år framåt. Jag ser fram emot Marinchefens etablering på ön och att även mina efterträdare kan utnyttja den skyddade hamnen för sina fartyg och båtar.

Fredrik Palmquist

I Spanien pågår ett nybygge av ett nytt oceangående forskningsfartyg för att antal svenska myndigheter. Kustbevakningens tidigare tekniska direktör, Åke Dagnevik, har beskrivit upphandlingsprocessen, som visar vilken tid det kan ta när upphandling ska ske i statlig regi. Artikeln är ett sammandrag av en artikel publicerad i Tidskrift i Sjöväsendet (TiS) och publiceras med författarens medgivande. Redigering har skett av undertecknad.

Olle Melin

Kvalificerad miljöövervakning med ett modernt forskningsfartyg

Ersättningsfartyg för U/F Argos

Hösten 2011 beslutade Havs- och vattenmyndigheten, att undersökningsfartyget Argos skulle skrotas efter upptäckt av betydande mängder asbest ombord. U/F Argos var Sveriges största och enda oceangående forskningsfartyg. Fartyget levererades av Kalmar varv 1974 och var således i tjänst i 37 år.

Utredningar och beslut inför anskaffning av ett nytt forskningsfartyg

Ett flertal utredningar har legat till grund för regeringens beslut den 9 april 2015 att anskaffa ett nytt oceangående undersöknings- och forskningsfartyg. Jag tar här upp

några av de beslut, som har tagits under denna process. Den första utredningen kom redan 2008 och gjordes av Sjöfartsverket utifrån regeringspropositionen *En sammanhållensvensk havspolitik*.

Utredningen säger, att det finns behov av ett statligt rederi samt ett akut behov av ett nytt gemensamt undersöknings- och forskningsfartyg för utsjöverksamhet.

Nästa regeringsbeslut, som direkt påverkat det fortsatta arbetet med ett nytt forskningsfartyg är regleringsbrevet för 2013, där SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) får i uppdrag att tillsammans med SMHI göra en förprojektering av ett nytt undersöknings- och forskningsfartyg. Kustbevakningen fick i uppdrag att delta i förprojekteringen samt att undersöka möjligheten att anpassa ett av sina befintliga fartyg för motsvarande uppgifter. Projektledare för utredningen blev SLU-forskaren Mattias Sköld, som även fick ansvaret för en utredning om driftsfrågor. Jag representerade Kustbevakningen i utredningen i min roll som teknisk direktör.

Uppdraget redovisades till regeringen den 14 augusti 2014. I uppdraget redovisas förslag på ett fartygskoncept med en kravbild på ett nytt forskningsfartyg. I utredningen analyserades möjligheten att bygga om ett kustbevakningsfartyg (KBV 001), så att det skulle kunna tjänstgöra som både forskningsfartyg och miljöskyddsfartyg. Detta visade sig vara omöjligt, framför allt för att KBV 001 skulle utstråla alldeles för mycket buller i vattnet, främst från propellrar och reduktionsväxlar i akterskeppet. Åtgärderna för att ta bort buller hade blivit mycket kostsamma och risken för att bullerkraven ändå inte skulle klaras bedömdes vara stor.

I regleringsbrevet för 2015 fick SLU i uppdrag att i samarbete med SMHI och Kustbevakningen utvärdera managementfrågan, d.v.s. lämplig driftsform. Uppdraget redovisades till regeringen redan den 16 februari 2015

Svea underifrån

Analysen omfattade Kustbevakningen, Sjöfartsverket och privata alternativ, men även att SLU både skulle bygga upp ett rederi och sköta driften.

Den 9 april 2015 uppdrog regeringen åt SLU att stå som ägare och att ansvara förupphandlingen av ett undersöknings- och forskningsfartyg. Regeringen beslutade samtidigt att Sjöfartsverket ska ansvara för management för det nya fartyget samt bistå SLU under upphandlingen.

Processen att upphandla ett nytt forskningsfartyg

Upphandlingsprocessen kunde alltså påbörjas sju år efter den första utredningen år 2008. Nu är byggnationen av forskningsfartyget igång och leveransen är planerad till 2019 enligt ett avtal med det spanska varvet Armon shipyard i Vigo. Det tar tid att ta fram ett nytt fartyg i statlig administration. Från 2008 till 2019 är det 11 år och det gäller att vara medveten om de långa processerna i statlig planering.

Projektledning

Efter regeringsbeslutet kunde SLU börja organisera upphandlingen av ett undersöknings- och forskningsfartyg i samarbete med SMHI och Sjöfartsverket. Jag hade som representant för Kustbevakningen deltagit i hela utredningen och blev nu tillfrågad om en projektanställning som projektledare, vilket jag accepterade. Göran Ståhl från SLU blev ordförande i en styrgrupp, där det ingick representanter från Havs- och vattenmyndigheten, Sjöfartsverket, SMHI och Kustbevakningen. Styrgruppen finns kvar men med andra uppgifter och följer nu projektet med att bygga fartyget. När fartyget har levererats, ska denna enhet administrera fartygsanvändningen och beställningar till Sjöfartsverket. Innan dess ska den ta

fram ett managementavtal med Sjöfartsverket och planera för en hemmahamn åt fartyget. Jag själv är nu ordförande i en ledningsgrupp för fartygsprojektet och chefsförhandlare gentemot varvet och ett stöd till projektledaren.

Strategi

Upphandling i statlig regi följer strikta regler enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). SLU fick ansvaret att genomföra hela upphandlingen som en del av projektet. En arbetsgrupp med personal från SLU och SMHI genomförde ett stort antal möten för att ta fram erforderligt underlag. Det gällde att ta fram en upphandlingsstrategi och att förankra den. Strategin skulle vägleda arbetet under upphandlingen av designföretag och varv med kvalitet och säkerhet som två viktiga ledord. I strategin låg också att säkerställa, att vi fick en meriterad teknisk konsult med stor erfarenhet av forskningsfartyg och fiskerifartyg. I steg två i strategin ställde vi lika höga krav på byggnadsvarvets erfarenhet av att bygga avancerade forskningsfartyg och fiskerifartyg. Strategin fastställde också krav på en stark byggnadskontroll och på fartygets miljöanpassning, allt till rätt kostnad och inom den budget vi fick av regeringen. Att utnyttja en bred referensgrupp med erfarna forskare under hela processen var också en tydlig strategi. Går det då att ställa höga kvalitetskrav i en LOU-upphandling? Jodå, det går, men det är svårt, då det krävs ett betydligt längre och mer avancerad process än annars.

Regeringsbeslutet om bygget av ett forskningsfartyg togs i april 2015 och i februari 2017 kunde vi skriva kontrakt med Armon shipyard i Spanien. Det blev nästan två år av mycket arbete och många ställningstaganden och beslut.

Upphandling i flera steg

Vi började med att upphandla ett meriterat tekniskt konsultföretag. Upphandlingen skedde i två steg – efter en kvalificeringsomgång fick de återstående företagen lämna anbud på fartygsdesign enligt vår specifikation. Då vi ställde höga krav på erfarenhet av designuppdrag för forsknings- och fiskerifartyg under de senaste 10 åren, var det inte många att skicka ut anbudsbeskedet till. Uppdraget kom att gå till Skipsteknisk AS i Ålesund i Norge, ett företag med stor erfarenhet av design av ett flertal kvalificerade forskningsfartyg under många år. Även varvsupphandlingen gjordes i två steg. I kvalificeringsfasen krävde vi, att varven skulle ha byggt forskningsfartyg tidigare och dessutom gjort detta med hög kvalitet. Samtidigt krävde vi, att varvet skulle ha alla produktionsfaciliteter, som behövs för ett fartygbygge med alla högt ställda krav. Hela 26 varv anmälde intresse i kvalificeringsfasen.

Att intresset för vårt projekt var så stort, berodde på att offshoreindustrin var och är mycket pressad, då oljepriset sjunkit betydligt sedan glansdagarna för fem till sex år sedan. Ett stort antal offshore-fartyg ligger i dag utan arbete runt norska kusten, men även i andra länder i Europa.

Vi hade även i varvsupphandlingen stora krav på kvalitet och erfarenhet av forskningsfartyg. Av de 26 varv, som lämnade in underlag för kvalificering, föll många bort på rent administrativa felaktigheter i underlagen, medan andra föll bort på ringa eller ingen erfarenhet av att ha byggt avancerade forskningsfartyg. De fem varv som kvalificerade sig fick besök av en utvärderingsgrupp på tre personer: projektledaren Anders Englund, forskaren Niclas Larsson och jag själv.

Tre av varven fick godkänt enligt våra krav på kvalitet och produktionsfaciliteter och fick därmed lämna anbud på vår tekniska specifikation. Det blev en hård utgallring, som visade att våra krav var högt ställda. Då vi fick anbuden från varven, var priset helt styrande, då övriga krav redan var godkända i kvalificeringsfasen. Ingen överklagan kom in i någon av upphandlingarna, vilket visar, att det går att ställa kvalitetskrav även i statliga upphandlingar. Det innebär naturligtvis, att priset blir högre, men vi lyckades även med att klara detta och skrev kontrakt med Armon Shipyard.

Det kontrakterade priset är 383 200 000 SEK. Kontraktet innebar, att varvet ska leverera ett komplett fartyg färdigt att utföra sina forskningsuppgifter. Att vi lyckades få ett kontrakt på denna summa, vill jag tillskriva den lågkonjunktur, som råder i varvsbranschen. Det kan skilja mycket på ett fartygspris beroende på varvsbeläggningen i Europa.

Vad är det för fartyg som ska levereras

Fartygets data är: Längd 69,5 meter, bredd 15,8 meter och djupgående 5,4 meter.

Längden och bredden styrs av kraven på utrymme och sjöegenskaper. Måtten är en kompromiss mellan våg-

motstånd och kostnader. Det är önskvärt med ett stort djupgående för de olika hydroakustiska instrumenten samt att minimera störningar genom bubbelbildning.

Ett mycket starkt krav var, att fartyget fick goda sjöegenskaper. Lång vattenlinje, stabiliseringstank och slingerköl reducerar fartygets rullningsrörelser med 50 – 60 procent.

Fartyget utrustas med dieselelektrisk framdrivning i form av tre generatoraggregat och två elmotorer. Fartygets kontraktsfart är 13,5 knop och normal fart är 12 knop.

Stora krav har rests, vad gäller buller till vattnet och buller i inredningen. Vidare har stora krav ställts, vad gäller miljön som t.ex. elsystem, bottenfärg m.m. Stora krav på fiskeriforskningsförmågor har ställts liksom för oceanografiska forskningsförmågor. Datahantering och arbetsmiljö ombord är andra viktiga krav. Förmåga att ta ombord fjärrstyrda undervattensfarkoster och containerbaserade forskningssystem har också varit ett krav liksom många andra egenskaper.

Under 2019 kommer detta högkvalificerade fartyg att kunna tas i bruk och bli en viktig del av olika myndigheters arbete med havsmiljö, klimat m.m.

Åke Dagnevik

**Bli medlem i "FLOTTANS MÄN",
kamratföreningen som värnar
om örlogstradition, kamratskap
och sjöförsvar.**

**HOS "FLOTTANS MÄN"
FINNS ALLTID EN VÄN**

På näst sista sidan i tidskriften hittar du de lokala
föreningarnas kontaktmän

MANY COMPANIES TALK ABOUT MULTI-DIMENSIONAL DEFENCE. **FEW CAN DELIVER IT.**

GRIPEN

Gripen is a new generation of multi-role fighter aircraft featuring state-of-the-art technology.

RBS15 surface-to-surface missile system for anti-ship engagements and land attack missions.

Advanced surveillance and command systems, such as Sea Giraffe radars and 9LV Combat management system.

SURFACE SHIPS

Stealth corvettes and other vessels, dedicated for their missions. 300 years of shipbuilding in the making.

Unmanned underwater systems for MCM, anti-submarine warfare, anti-surface warfare and counter terrorism.

THE A26

The disruptor in submarine design and operations. Over 100 years of world-leading submarine development.

With centuries of innovative shipbuilding experience, 80 years of evolutionary steps in the air, few companies can match our defence solutions. We work relentlessly to create fighters, stealth vessels, future proven submarines, weapons, radar and communications systems one step ahead of the competition, that's what we at Saab call our *thinking edge*.

www.saab.com

SAAB

Samordnad sjömålsstrid i fokus

Hanöbukten var platsen för de ytstridsövningar, som genomfördes i slutet av mars, där fartyg ur de båda sjöstridsflottiljerna tillsammans med Jas 39 Gripen ur flygvapnet övade på att gemensamt bekämpa en angripare, som kom från havet.

För Sverige, med sin långa kust, är förmågan att förhindra en angripare att landstiga, en nyckelförmåga. Försvarmakten har flera lager av försvar, där ubåtar, ytstridsfartyg och flygplan i attackroll är de, som först möter en angripare till havs. Huvudvapnet för ytstridsfartygen och stridsflygplanen är sjömålsrobot 15, som använder radar för att hitta sitt mål upp till 100 kilometer bort.

— Under flera år har den här typen av gemensamma övningar mellan flygvapnet och marinen varit högt prioriterade och vanliga. Därför är vi idag duktiga på att snabbt göra gemensamma insatser, säger John Theander, som är fartygschef på Visbykorvetten *HMS Härnösand*.

Under detta övningsmoment är det just *HMS Härnösands* besättning, som ska samordna allt. Tre andra Visbykorvetter och åtta Gripenplan ska genomföra vapeninsatsen samtidigt och mot olika mål. Angriparen består av patrullfartygen *HMS Stockholm* och *HMS Malmö* som eskort samt *HMS Carlskrona* som spelat landstigningsfartyg. Dessa fartyg försöker gömma sig bland all annan fartygstrafik, samtidigt som de stävar mot den svenska kusten.

Kustnära och fritt till sjöss

Visbykorvetterna ligger i det här övningsscenariot kustnära för att smälta in i skärgårdsmiljön. En motståndare kommer att ha svårt att urskilja korvetten bland alla landekon. Det är dock inte den enda taktiska möjligheten som smygförmågan ger. Även ute på havet ger den en fördel mot angripande sjömålsrobotar, kombinerat med ett bra egenskydd bestående av avhakningssystem och luftvärn. Besättningarna har under de år, fartygen använts, lärt sig att utnyttja smygtekniken. Visbykorvetter uppträder därför både i kustmiljö och fritt till sjöss beroende på situationen och taktiken.

Tidskritiskt samarbete

Signalspaningsoperatörerna ombord på *Härnösand* och de andra korvetterna analyserar radarsignaler och sammanställer denna information med den, som Radarspaningsplanet ASC 890 och Helikopter 14 bidrar med. Båda dessa är utrustade med kraftig spaningsradar. Efter hårt arbete av stridsledningspersonalen är positionen hos angriparen fastställd och man vet, vilket eko som är eskort och vilket som är landstigningsfartyget. Målen ändrar hela tiden kurs och fart, samtidigt som de egna strids-

HMS Nyköping och HMS Visby är på väg in till hamn efter övningen. Foto: Jimmie Adamsson/Försvarmakten

I stridsledningscentralen jobbar signalspaningsoperatörerna med att urskilja de fientliga radarsändningarna från alla andra civila fartyg.

Foto: Jimmie Adamsson/Försvarmakten

flygplanen närmar sig sin anfallsposition, vilket ökar pressen på korvettens operatörer. Robotarna avlossas simulerat och ett stort antal symboler flyger mot angriparens positioner. John Theander sammanfattar dagen:

— Det är alltid extremt stressigt just före vapeninsatsen. Många enheter ska samtidigt avlossa sina vapen mot mål på stora avstånd. Under den tid, som robotarna flyger mot sina mål, kan dessa ha förflyttat sig en bra bit, så ett litet fel i målets kurs och fart kan spela en stor roll. Den första analysen är, att den här insatsen gick bra, men allt kommer noggrant att analyseras efteråt och lärdomar dras.

Jimmie Adamsson

Projektet Ektimmer och linjeskepp

(Varvshistoriska föreningen i Karlskrona)

Kölstocken är nu på plats

Den 17 april 2018 kl. 09.15, exakt på utsatt tid kom Elias Olsson från Torhamn med åkeriets lastbil med kölstocken till projekt ektimmer och linjeskepp. Kölstocken är rekonstruktionens grövsta och har en vikt av 650 kg.

På några få minuter lyftes den grova kölstocken av och placerades på ståldubbarna som är infästa i kölblocken av betong. Detta symboliserar byggstarten av själva rekonstruktionen. 25 grova ekplankor fraktas nu från sågen i Björkeryd utanför Karlskrona till Saltö Varv i Karlskrona, där förtillverkningen av ekspanten nu påbörjats.

Som tidigare berättats, så ska tre spant i naturlig storlek byggas vid Wasaskjul på Lindholmen i Karlskrona. Hittills har kölblocken kommit på plats. Dessa är gjorda i betong och klädda med ek för att få ett så naturligt utseende som möjligt.

Som grund för hela projektet finns en detaljerad ritning, från 1700-talslinjeskeppet *Riksens ständer*, tidigare

Adolf Fredrik. Detta fartyg var byggt av Fredrik Henrik af Chapmans företrädare, skeppsbyggmästare Gilbert Sheldon.

Olle Melin

Foto Bo Lindahl

BÅTKIKARE!

Magni-Pro

Magnipro 7x50 Marine Compass har en förstoring på 7x och en frontlinsdiameter på 50mm vilket är en klassisk kombination ute på sjön då du både får en klar och stabil bild kombinerat med en **hög ljusstyrka**. Användarvänlig med en optik av mycket god kvalitet och stora okular, anpassningsbara till **glasögon**. Med inbyggd **pejlkompass**, en kraftigt **gummrad** kropp och gasfyllt inre blir kikaren både **vattentät** och en säker följeslagare på båten! **Pris 3.400:-** Läs mer och beställ på gofoto.se

GUNNAR OLSSONS FOTO

Hornsgatan 91 • Stockholm • Tel 08-55 60 60 50 • www.gofoto.se

Ivar Kreuger 1880–1932

Låg Josef Stalin bakom mordet på Ivar Kreuger?

Kvinnorna kring Ivar Kreuger.

Hur gick det sedan för de stora Kreugerbolagen?

Blev Ivar Kreuger mördad och vad och vem låg i så fall bakom mordet? Vad var det som väckte den sovjetiska statsledningens hat mot och fruktan för Ivar Kreuger? Hur var Ivar Kreugers relationer till de ledande inom familjen Wallenberg? Var det rätt att kalla Ivar Kreuger svindlare? Vilka kvinnor hade en nära relation till Ivar Kreuger? Hur gick det för Ivar Kreugers närmaste medarbetare? Hur ser Ivar Kreugers exklusiva motoryachter ut idag? Hur gick det sedan för de stora Kreugerbolagen SCA, Ericsson, Boliden, Tändsticksbolaget, Grängsbergbolaget och Hufvudstaden? Alla dessa frågor försöker jag besvara i denna bok. 148 sidor. Ett 80-tal målningar och fotografier, de allra flesta i färg. En praktbok. Pris: 450 kr.

En närmare presentation av boken finns på magnusullman.com
Du kan beställa boken på tel: 0708 1919 29 eller
e-mail: bok@magnusullman.com

Boken levereras omgående till angiven adress. Priset inkluderar porto och emballage. För leverans till adress i utlandet tillkommer extra porto med 90 kr.

BOKFÖRLAGET MAGNUS ULLMAN AB

2022 FYLLER VÅR FLOTTA 500 ÅR

Sverige är en sjönation och sjöfart har alltid varit en viktig och central del för Sveriges välmående.

För att möta ett angrepp mot svenskt territorium och för att säkra fria sjövägar utvecklades tidigt den marina förmågan och en stark flotta föddes. Detta skall vi hedra och komma ihåg

**Auktoriserad återförsäljare för
MERCUISER • MERCURY • VOLVO PENTA**
Service – Reservdelar – Motorer – Vinterförvaring

MICAB
Marin Industri Center

Gåshagaleden 12, Lidingö • Tel: 08-544 809 80 • Öppet: mån-tors 8-17, fre 8-16
info@micabmarin.se • www.micabmarin.se

HYR CHARTERBÅT
Kroatien, Grekland, Turkiet, Italien, Frankrike,
Malta, Västindien, Thailand, m.m.
Tel: 08-24 90 88 info@sunwavestravel.se

Stopp

Transclean 65 är en specialvätska som löser urinsten och andra hårda avlagringar i septiktank och rörledningar samt förbygger och förhindrar stopp i toalettssystemet.

Har du stopp i toalettssystemet? Rinner det långsamt? Svårt att tömma?

Luktar det från tanken? Då är det dags för Transclean 65.

Transclean 65 påverkar inte de nyttiga bakterierna i systemet, är miljövänligt och biologiskt nedbrytbart. Är inte skadlig för metaller, plast eller gummi. Har med framgång använts av yrkes- och kryssningsfartyg under många år.

Finns i välsorterad marinhandel.

Kemiprodukter International AB www.kemiprodukter.com

Om båtsmän och båtsmanshåll

Fortsättning från nummer 1-2018

Båtsmännens förmåner

Enligt 1685 års förordning hade en båtsman, sedan han godkänts av kompaniofficeren, följande förmåner:

Lega	50 daler silvermynt. Utbetalas med en fjädedel årligen under de fyra åren städseln varade.
Årslön:	8 daler silvermynt. Utbetalas med fyra den 1 maj och fyra vid Mickelsmäss.
Naturaförmåner:	En tunna råg En tunna korn Ett sommarlass hö Ett lass halm En buldankostym En skjorta av lärft En skjorta av blaggarn Ett par skor Ett par strumpor (kallades båtsmannens lårfordral) En rock vart tredje år En hatt vartannat år
Torpet	Bebyggt med boningshuset, som skulle innehålla ett rum med spis, en förstuga och en liten kammare. Ryggåsstuga 7-8 x 4-5 meter. Liten ladugård med plats för två kor.
Utrustning	Uniform, vapen och annan utrustning, som behövdes för tjänst ombord. När båtsmännen efter avslutad tjänstgöring kom hem, ålåg det bonden att förvara utrustningen, så att den inte slets mellan tjänstgöringarna.

Ibland var det inte lätt att få karlar till båtsmän för ovan angivna villkor. Om någon försökte tillförsäkna sig bättre förmåner och detta avslöjades, var straffen hårda, nio gatlopp mellan 150 man, vilka mannar helst skulle bestå av hans egna kompanikamrater. År 1812 ersattes gatloppen med enkelt spöande av profossen.

Efter i regel 30 års tjänst blev båtsmannen, om han skött sig utan alltför stora anmärkningar, gratialist, det vill säga, han fick pension eller gratial ur amiralitetskrigs-

manskassan. Han fick anhålla och förete intyg och betyg för att komma i åtnjutande av förmånen. Pensionen växlade mellan 6 och 30 riksdaler om året alltefter grad, välförhållande och ålder. En båtsman, som skadats i tjänsten, kunde få högre pension. År 1925, 24 år efter båtsmansinstitutionens avskaffande, höjdes pensionerna väsentligt för de båtsmän, som ännu fanns i livet.

Livet som båtsman

Man kan säga, att livet för de kontrakterade båtsmännen indelades i tre olika skiften, vilka sinsemellan växlade om med varandra. Det var livet hemma på torpet, tjänsten i Karlskrona och sjökommenderingarna. Inkallelserna skedde vanligtvis med kungörelse från predikstolarna. Hustrun följde båtsmannen fram till byvägen, där upprop ägde rum och så skjutsades båtsmännen i öppna flakvagnar antingen till en lastageplats eller direkt till örlogsstaden Karlskrona. Att vända sig om till de kära för avsked betydde otur och det gjorde man därför inte. När båtsmansskjutsarna började rulla in över broarna till Karlskrona, så hördes de på en halv mils avstånd. Då stängdes portar och fönsterluckor i Karlskronabornas hus, för

En båtsman hemma i sitt torp. Efter en akvarell av Isidor Törnström, som var sonsons son till den berömde amiralitetsbildhuggaren Johan Törnström

båtsmännen brukade, som det hette, vara lite lekfulla av sig, när de kom. Rotebönderna hade i regel bjudit på såväl avskeds- som andra supar och i regel var båtsmännen själva välförsedda med brännvin. Så gjorde ju också svenskarna under 1900-talet vid inryckningar. Idag är denna tradition helt borta. Och likadant var det vid båtsmännens hemkomst.

Båtsmännen höjde sig i hemtrakten över dagkarlar, torpare och statare. De var ju dock kronans karlar.

Vid vistelsen i Karlskrona bodde de i regel på någon form av kasern. Efter 1790 bodde man oftast på Sparre och 1847 kunde en speciell kasern, Båtsmanskasernen på Stumholmen tas i bruk. I denna kasern kunde man hysa 500 båtsmän i två våningar. Man sov i hängkoj och golven var välvda för att ge intryck av däck på ett fartyg. Utöver detta kunde inkvarteras i bl.a. källarna på det stora officershusen i Karlskrona, där de vid sidan om tjänsten drygade ut försörjningen med skrädderi, skomakeri m.m.

Tjänstgöringen i land bestod mest i tjänst vid Örlogsvarvet. Från 1800-talets mitt användes båtsmännen som kanonbetjäning på fortet, bl.a. Kungsholms fort. Vidare användes båtsmännen i livsmedelsindustrierna på Stumholmen och det påstås, att björkholmsfruarna kunde konstatera, att de degtrampande båtsmännen vid vissa tillfällen var från Öland, vilket påstods gav brödet en särskilt pikant smak.

På ett normalt linjeskepp fanns som manskap ungefär:

70 kanonjärer och volontärer
20 kofferdimatrosor (från handelsflottan) och jungmän
250 båtsmän
110 soldater
30 skeppsgossar

20 drängar

Manskapet hade sina sovplatser i fartygens nedre regioner, där två män delade på en kojplats (en arbetade, en sov). Fyra båtsmän delade på en kista. Kosten till sjöss utgjordes av hårt saltat kött, fläsk och fisk, hårda rågbröd och dagligen ½ liter brännvin. Ölransonen ombord var 1697 7,5 liter per man och dag.

Efter hand som beväringstinstitutionens infördes, reducerades antalet båtsmän ombord, men ännu 1851, när fregatten Eugenie i september lämnade Karlskrona för sin världsomsegling, var skeppslistorna till två tredjedelar fyllda av båtsmän.

Båtsman Walbom

Vid fregatten Eugenie's världsomsegling 1851-1853 fanns ett stort antal båtsmän ombord

Båtsmansorganisationen i Blekinge

1845 omorganiserades Båtsmanskåren till Nya båtsmanskåren. Av tidigare två blev det nu sex kompanier i Blekinge, 1. – 6. Tillsammans med tre kompanier från Södra Möre i Småland utgjorde dessa bemanningen till Flottan i Karlskrona.

Indelningsverkets avveckling

Efter Sveriges sista krig 1814 ändrades den svenska taktiken och centralförsvarstanken gjorde sin entré även i flottan. Flottan avsågs för ett kustnära försvar, som krävde färre fartyg och mindre övningstid. Men efter den stora tekniska revolutionen i mitten på 1800-talet, då trä byttes mot järn, segel mot ånga och framladdad slätkborrad kanon byttes mot bakladdad och räfflad, kom det att ställas betydligt högre krav på det manskap, som hade att bemanna flottan. Detta fick återverkan på båtsmanshållet.

I mitten av 1800-talet hade båtsmansorganisationen en omfattning av cirka 700 man.

1866 uppdelades Kungl Maj:t flotta i Flottan och Skärgårdartilleriet. Därvid bestämdes, att bl.a. de sex blekingekompanierna skulle alltfört tillhöra flottan.

1864 indelades manskapet i fyra klasser, en rekrytklass och tre klasser sjömän. Båtsmansrekryter, som bedömdes olämpliga för sjötjänst, skulle överföras till varvsbåtsmän och om de godkändes som sådana, uppflyttas till tredje klass sjömän.

I samband med omorganisationen 1845 indelades landet i fyra båtsmansdistrikt, varav Blekinge kom att tillhöra det södra. Distrikten stod under befäl av pensionsavgången kommandör eller kommandörkapten och hade ansvaret för, att kompanierna fullgjorde sina åligganden enligt gällande instruktioner.

Redan på 1850-talet diskuterades åtgärder att skaffa för sjötjänsten bättre lämpad personal än båtsmännen, varför vissa vakantsättningar inom kåren tilläts.

1887 års riksdag beslöt om vakantsättning av båtsmanshållet och nedräkningen började. 1901 års härord-

Indelningen av kompanierna i Blekinge

Första Blekinge indelta Båtsmanskompani, 263 nummer (Kristianopel, Jämjö, Ramdala och Torhamns socknar).

Andra kompaniet, 228 nummer (Sturkö, Lösen, Augerum Rödeby, Lyckeby och Nättraby socknar).

Tredje kompaniet, 257 nummer (Förkärle, Listerby, Fridlevstad, Sillhövda, Tving och Eringsboda socknar).

Fjärde kompaniet, 257 nummer (Hjortsberga, Edestad, Ronneby, Backaryd, Bräkne Hoby och Ölgehult socknar).

Femte kompaniet, 244 nummer (Åryd, Hällaryd, Asarum, Mörrum och Elleholms socknar).

Sjätte kompaniet, 278 nummer (Ysane, Gammalstorp, Mjällby och Jämshögs socknar samt Sölvesborgs stad).

om då kvarvarande båtsmän hade tjänstgöringsskyldighet intill pensionen. I juni 1932 avgick den siste båtsmannen i Sverige, Sven August Olsson Walbom från Ramdala. Han avled 1956.

Axel Ljung antogs 18 år gammal som knekten nummer 483 vid Vartofta kompani, Skaraborgs regemente. Efter en lång tjänstgöring avgick han som furir 1942. Den 9 augusti 1983 avled Axel Ljung och därmed gick den siste indelte soldaten ur tiden nästan på dagen 300 år efter det, att Karl XI förmådde riksdagen att anta beslutet om indelningsverket.

Båtsmännens namn

När man läser en mönstringsrulla, där båtsmännens namn skapades, kan man många gånger inte undgå att se mannarna framför sig och inte heller kan man låta bli att förvåna sig över mönstringsherrens och namngivarens sinne för humor.

Anka, Broms, Buffel Kamel, Grisfot, Höna, Kråka, Pelikan, Simpa, Granbuske, Blyg, Bred, Drullerhuvud, Enfaldig, Dyster, Faderlös, Frodig, Glader, Goder, Grann, Grov, Gullgosse, Vithår, Svarthår, Rödhår, Kort, Tjock, Kruslock, Lika god, Liten, Lustig, Lång, Magerman, Menlös, Nykommen, Näsvis, Självgoder, Skön, Smal, Spak, Stadig, Stinner, Tjockhals, Tunnhårig, Vackerman, Borgmästare, Kurfurste, Dräng, Pipare, Slagskämpe och så vidare.

Var mönstringsförrättaren en gammal sjöbuse, så var det lätt att ge namn efter alla detaljerna på ett örlogsfartyg såsom Ankare, Ankarboja, Ankarketting, Ankarbult, Ankarring, Ankarstock, Ankarknop, Ankargrund, Ankarklys, Blindskot, Bogspröt, Båtshake, Flaggstång, Förladdning, Kranbalk, Ringbult, Taljarep och så vidare.

Alla kan väl den gamla ramsan om de tre båtsmännen, som efter avslutat värv i flottan skulle öppna gemensam handelsbod. De hette Kniper, Springer och Piper. Hitta på en lämplig firmabeteckning med alla namnen inblandade, om ni kan.

I boken "Av hugenotternas stam", skriven av dottern Zenta till den förste kustartillerigeneralen Anders Fredrik Centervall, berättar hon om, hur man bodde och levde på Kungsholms fort på 1890-talet. Då verkade på fortet fyra båtsmän med namnen Rosenknopp, Gå på, Kysk och Älskling. Det väckte alltid en viss munterhet, när de på fortet boende officersfruarna ropade Älskling för att påkalla en båtsmans uppmärksamhet.

Eller som det stod i Carlskrona Weckoblad efter ett barndop:

Ugglan döpte Storkens och Hökens unge, Lärkan och Falken stodo faddrar. (Båtsman Stork gifte sig med en dotter till båtsman Hök, barnet döptes av amiralitetsspredikanten Ugglan och som faddrar stod två andra båtsmän, Lärka och Falk).

Båtsmän i Karlskrona

Karlskrona stad var genom kungligt privilegium befriad från att hålla båtsmän i fredstid. Däremot skulle staden i krigstid utrusta och ansvara för 24 båtsmän. Friheten från båtsmanshåll i fredstid gällde inte för stadens hemmansjordar, som antingen genom donationer eller direkta köp hade lagts till stadens område.

Härav följde, att Karlskrona under båtsmanstiden höll fyra båtsmän, nämligen en för Gullberna, en för Gullbernatorp, en för Fåglasång och en för Hästö, i samtliga fall områden på fastlandet norr om staden.

Till en båtsmans utrustning hörde inte bara torp och uniform, höst- och vårpengar samt brännvin till julen, även nummer och namn. Båtsmannen för Gullberna hette alltid Buss, för Gullbernatorp Gullbär, för Fåglasång Bas och för Hästö Lekatt. Idag finns Lekattsvägen på Hästö.

Olle Melin

Båtsmanskasern på Stumholmen

Lokalföreningarna informerar

Region Nord

Härnösand

Ett välbesökt årsmöte började med ett intressant föredrag av fotografen m.m. Örjan Leek, som visade bilder från Härnösands storhetstid, när vi var den fjärde största varvs- och sjöfartsstaden i Sverige. Stora delar av centrala staden var då varvsområde. Nu har vi en ny storhetstid med bl.a. stora kinesiska fartyg, som levererar delar till vindkraftverk.

Efter föredraget började årsmötet med parentation för tre av våra medlemmar, som avlidit under året. Årsmötet flöt bra med många omval under årsmötesordföranden S O Erikssons ledning. Under årsmötet delade vår ordinarie ordförande Åke Semb ut fjorton stycken veterantecken. Det märks, att vi snart skall fira 30-årsjubileum. Kvällen avslutade med sill och tillbehör samt ärtsoppa och mycket prat vid kaffeborden.

Tommy Lindqvist

Årsmötesdeltagare

Region Mitt

Gotland

Marinstugan i Villa Manhem

Äntligen! Nu är vi på G till "nya" Marinstugan i Visby. Söndagen den 13 maj bjöds medlemmarna in till eftermiddagsfika och förhandsvisning till en lokal, som vi nu successivt flyttar in i. Vi kan avslöja, att den ligger nära Visby hamn och har en koppling till havet på många sätt. Bilden kanske hjälper någon. Förväntansfulla och glada medlemmar ser nu positivt på framtiden.

Arbetet med att inreda vår "nya" Marinstuga fortskrider enligt plan. Bl.a. har vi besökt Sjöhistoriska museet i Stockholm samt nu senast genomfört en resa till Marinmuseum i Karlskrona för att låna på oss lite nya marinföremål, som ska hjälpa till att höja trivsselfaktorn i den nya lokalen.

Nästa punkt på programmet är invigningen som kommer äga rum lördagen 16 juni för medlemmar och särskilt inbjudna. Utförligt reportage från invigningen kommer att återges i höstnumret av tidskriften.

Det gemensamma arbetet med Sjövärnsskåren avseende Marinstugans utnyttjande har som ambition att göra stugan till en maritim mötesplats och därvid utgöra ett nytt fokus på ungdomar, som uppmärksammas om utbildningar och karriärmöjligheter.

heter inom den maritima sektorn - både örlogsfloTTan och den civila sjöfarten.

Under april har vi slutligt lämnat vår kära gamla Marinstuga på Söderväg i Visby. Vi sålde av det mesta av lösöret och men även fått lämna en del till återvinningen. Området är nu återlämnat till regionen.

Måndagen den 21 maj var en högtidsdag för återuppbyggnaden av det gotländska försvaret. Flottans Män Gotland var naturligtvis inbjuden att medverka vid den högtidliga ceremonin, när Gotlands regemente återinvigdes. Säkert en bra början på något nytt och spännande även för den marina närvaron på och runt ön.

I övrigt planerar föreningen för att bidra med ett arbete vid Gotlands försvarsmuseum i Tingstäde, för att där ge Flottan en tydligare gestaltning i det gotländska försvaret, vilket till dags dato nästintill saknas. För detta ändamål söker vi gärna kontakt med kamrater i Flottans Män, som har något om Flottan på och runt Gotland att bidra med bl.a. information om både den s.k. Visbyavdelningen, som var utgångsbaserad i Visby under andra världskriget som den motortorpedbåtsdivision, som vid ofred var utgångsbaserad i Valleviken på norra Gotland fram till 1980-talets slut. Ha en trevlig sommar alla goa vänner!

Lars Ellebring

Haninge

De som lämnat...

I skenet av ett levande ljus slogs åtta glas på skeppsklockan och med en tyst minut tog vi avsked av de kamrater, som mönstrat på för den sista resan, Bengt Karlsson och Birger Nordlander.

Årsmöte

Ordförande i LOF Stockholm, Örjan Sterner, förde som mötesordförande klubban rutinerat likt en smed med hammaren mot städet. Lars Engwall omvaldes som ordförande och Bernt Nordmark mönstrades upp till vice ordförande och ersattes av Thomas Norelöv som ledamot. Övriga ledamöter omvaldes eller har ytterligare ett år kvar på sina mandat. Mötesdeltagarna lät sig övertygas av kassören Roland Ekström, att allt var i sin ordning, trots att budgeten var underbalanserad.

Utmärkelser

Årets Baddare tilldelades Bror Wahlberg, känd simmare och 5-kampare med fallenhet för folklig sång, som kamraterna uppskattar. Bror tilldelades också Flottans Män medalj i silver. Bowlingens originella vandringspokal gick i år till Hans Bard. Sven

Hans von Konow presenterar jubileumstårtorna

Loman och Jan Abrahamsson framförde avslutningsvis "klotets lov" för att locka fler kamrater till banorna.

Föredrag

Kommendör Fredrik Palmquist talade engagerat om "stolta 4. d.v.s. hans sjöstridsflottilj, dess utmaningar och möjligheter. Fredrik undanhöll inte auditoriet de ännu inte nådda målen, bl.a. de värdegrundsbaserade och de av teknisk natur. För att informera om sjömannens villkor, hade han bjudit några dussin hågade unga damer till en helg ombord med förhoppning om en gemensam framtid för flertalet av dem i flottan. Även de viktigaste befattningshavarna ombord, kockarna, kommenterades, där för befattningarna nya aktörer har dykt upp, rutinerade erfarna yrkeskockar.

Fredrik framhöll vidare, att Flottans Män var hans ambassadörer och han såg fram mot kommande samverkan bl.a. ombord, vid gång, vid Stadsgården, vid Vesper och i vardagen. Fredrik avtackades med blommor, applåder och en bok med marin anknytning.

30-års jubileum

LOF Haninge bildades 1987/ 88, då Ture Olsson fick uppdraget att organisera en lokalförening.

Vår nuvarande ordförande, Lars Engwall, ingick redan i interimsstyrelsen och har således föreningens hela historia på sina axlar. Tyngdpunkterna i vår verksamhet har över åren växlat och de senaste åren har kanske kamratskap och örlogstraditionen satts före sjöförsvaret, men med nuvarande utveckling i omvärlden är det dags att fokusera på vårt sjöförsvaret.

Jubileet hugfästes genom att en av Hans von Konow komponerad tre rätters supé intogs i Västerhaninge Tingshus. Ove Jons-son, vår "chef", fick som jubilar hålla sig utanför byssan, vilket omgivning märkte, var för honom svårt. Dock kommer han vid nästa möte att återfå förtroendet för skaffningens tillredning. Jubilarerna uppmärksammades med inte bara mat, utan också lämplig dryck, som avdelats till desamma, samt sång och leven. Tack Hans och medhjälpare för en fantastisk afton utan Gustavsbergs signum på tårten.

Christer Widgren

Norrköping

Årets andra större sammankomst den 24 februari handlade om årsmöte och det var första gången föreningen hyrde Svenska Druid-Ordens lokaler på Värmlandsgatan. I övrigt avvek inte mötet från sedvanliga rutiner och inleddes således med högtidlig paration och en tyst minut, för att hedra minnet av de tre kamrater, som avlidit under året som gått.

Till att leda mötet valdes Rolf Åhrberg och förhandlingarna fördes enligt framlagd dagordning. Inför val av styrelse presenterade Ulf Westerberg valberedningens förslag, som fastslogs och innebär, att merparten av ledamöterna sitter kvar med Robert Hillgren som ordförande. Enda förändring är att Stefan Nilsson ingår som ny ledamot, sedan Sten-Åke "Ståke" Johansson valt att avsäga sig sitt mångåriga engagemang.

Efter att Rolf förklarat årsmötesformali- terna vara avslutade, vidtog bland annat en liten ceremoni, där ordföranden välkomnade sex nya medlemmar, som fick ta emot FM-klubbnålen att fästas på kavajslaget. De nyblivna kamraterna presenterade sig och redogjorde kortfattat för sina respektive FM-kvalificerande bakgrunder.

Att medlemmarna kan bjuda med sina partners eller annan närstående till att delta i en gemensam måltid med efterföljande underhållning, är också en sedvänja vid årsmöte. Det var 65 personer, som blev serverade en tvårätters supé, varefter det bjöds på en stunds sång och musik, framförd av FM-kamrat Björne Kölvik och hans trubadurkompis Jan Tellgren, som artisterna "Los Marineros".

Värt att nämna om lokalerna, som är belägna på andra våningen och med fönster åt det vidsträckta grönområdet Folkparken, är att de visade sig vara mycket trivsamma och ändamålsenliga. Denna nya och positiva bekantskap ingav förhoppning om framtida träffar med Druiderna som hyresvärd.

Årtmiddagen i Frimurarsalen den 14 mars, drabbades tyvärr av "mässfall", när det gällde utlovat föredrag. Som ett mycket

lyckat initiativ manade då ordförande Hillgren till spontana berättelser om minnen från händelser och episoder i livet. Det blev överraskande många kamrater, som visade prov på talang i kategorin oförberedda talare, med roliga och underhållande historier, företrädesvis om marina upplevelser såväl på som under ytan.

Sedan Björn Petersén, som den senaste av nya medlemmar, välkomnats av ordföranden och fått ta emot klubbnaålen, höll han ett trevligt litet anförande om sin sjömansbakgrund. Björn berättade, hur han valt att avbryta en karriär i handelsflottan, till förmån för ett fortsatt sjöliv som örlogsman och då bland annat med många år i sjömättningsverksamheten.

På initiativ av Rolf Åhrberg kunde en delegation från föreningen möta kommunstyrelsens ordförande, Lars Stjernkvist, i rådhuset den 20 mars. Ärendet var att förhandla om förutsättningarna för att överta lediga utrymmen i den kommunägda Marinstugan på Bråvalla. Utöver Rolf representerades föreningen av ordförande Robert Hillgren och vice ordförande Ove Hagström.

Till vårens Klubbafton i Marinstugan den 28 mars kom ganska många kamrater för att umgås en stund med trivsamt prat över något lämpligt fluidum och lite tilltugg. Sammakomstens tema var filmafton och som vanligt med Janne Knutsson som "biomaskinist". En kort film beskrev ubåtars fysikaliskt och tekniskt givna förutsättningar, varefter det blev en kavalkad av svenska ubåtsgenerationer genom tiderna. Även ett par välbekanta gränsskränkingsincidenter berördes.

Vid sin introduktion meddelade ordföranden, att det planerade 80-årsfirandet

skjutits fram till någon gång under hösten i avvaktan på ett förväntat positivt besked från kommunen och de ändrade förutsättningar det skulle innebära beträffande tillgängliga utrymmen.

Måltidsträffen i april överraskade med ett nytt avbrott i ärtflödet, när köksmästare Lasse Karlsson tillsammans med några flinka medarbetare återigen bjöd upp till ett alternativ. Huvudrätten var den här gången baserad på hjortkött från en dovkalv, som var nedlagd och styckad av jägaren och FM-kamraten Malte Strandh. Från de 48 vid borden kom det många och berättigt uppskattande kommentarer om de välsmakande rätter, som stod på Lasses meny den här kvällen.

Efter den "vilda" måltiden följde ett underhållande föredrag, som bland annat handlade om F13 och dess verksamhet på Bråvalla, långt innan det flyttade in "blåkragar" som grannar till flygarnas kamratförening. Det var stridsflygaren Per-Olof Eldh, som berättade om sina äventyrliga upplevelser med olika flygplanstyper, såväl internationellt som på den anrika flygflottan, vars historia sträcker sig från starten 1943 och fram till den definitiva avvecklingen 1994.

Avslutningsvis sänder vi en hälsning från Östergyllen, med önskan att vi alla får uppleva en angenäm sommar, såväl trampandes det terrestra som plöjandes det marina.

Bosse Petersson

Stockholm

Årsmötet den 15 mars 2018

Årsmötet 2018 hölls i konferenslokalen på Blasieholmens restaurang, där 53 medlemmar var närvarande.

Ordföranden Örjan Sterner hälsade välkomna till mötet och passade på att påminna om, att det är FM Stockholm, som är värd för Riksårsarmötet i år och hoppades på att många vill följa med.

Därefter följde parentationen. Ett ljus tändes för att hedra minnet av de kamrater, som avlidit under år 2017. Örjan Sterner läste upp namnen på dem som lämnat oss. Vår kaplan Carl-Olof Berglund förmedlade några tänkvärda ord om livets skiftningar i glädje och sorg samt läste dikten "Vårt liv är en vindfläkt en saga en dröm...". Han avslutade med att läsa välsignelsen över oss andra.

Därpå följde sedvanliga årsmötesförhandlingar med att ordföranden redovisade verksamheten, som varit under år 2017. Skattmästaren gick igenom den ekonomiska rapporteringen muntligt och digitalt. Därefter stod personval på dagordningen. Styrelsen i FM Stockholm konstituerade sig på följande sätt. Örjan Sterner, ordförande, Lennart Bresell vice ordförande, Krister Hansén skattmästare, Birgitta Nordenbris, sekreterare, Fredrik Scholander, sammankallande i Trattenkommittén, Lars Blomqvist, klubbmästare, Lars-Göran Gahmberg, kansli, Krister Lundvall, sammankallande i programkommittén. Leif Lindberg, Sven Sahlsten och Carl-Olof Berglund (kaplan) är styrelsens suppleanter. Många av styrelsens medlemmar är också kontaktpersoner i olika kommittéer och sammanslutningar.

Efter årsmötesförhandlingarna väntade middagen 1 tr. upp i restaurangen. Vi serverades SOS, Pytt i panna med tillbehör och starkvaror inhandlades så det skålades, sjöngs och stämningen var god, som brukligt är, när kamraterna i Flottans Män strölar samman.

Birgitta Nordenbris

Föredrag om Fredrik Blom

Den 16 april hade vi i Stockholm nöjet att lyssna till 1:e intendent Thomas Roth från Armémuseum, som mycket trevligt och personligt berättade om arkitekten, m.m., Fredrik Blom och om bl.a. Skeppsholmens byggnader och arkitektur. Fredrik Blom var en oerhört produktiv arkitekt, brokonstruktör och även konstnär, som tyvärr fallit i glömska.

Fredrik Blom föddes i Karlskrona den 24 januari 1781 och fick redan som 15-åring anställning som lärning hos en amiralitetsbildhuggare vid varvet. Hans konstnärliga

Ordförande Hillgren överlämnar FM-klubbnaålen till de nya medlemmarna under överinseende av fanbärarna Ove Hagström och Janne Knutsson.

ådra förde honom sedan till Konstakademien i Stockholm. Han utbildade sig inom arkitektur och konstruktion och trots, att det var i Flottan han hade sin bakgrund, engagerades han vid byggen av hus i Stockholm. Han anlade kajer längs Strömmen, ritade broar, byggde semafor-telegrafer, ianspråkto i Curt von Stedingks stab vid fredsförhandlingarna efter det svenska nederlaget i kriget 1808 – 1809 mot Ryssland, stakade ut Göta Kanal, m.m. I princip kan man säga, att han utgjorde en föregångare till Fortifikationsverket, då han ritade armékaserner och andra anläggningar för både armén och flottan vid sidan av rent civila projekt. Han utnämndes till professor i byggnadskonst, men gick inom denna disciplin inte till historien som en lysande pedagog.

Fredrik Blom var innovativ och var den förste, som började konstruera monteringsfärdiga hus. Han anställde sin far som chef för en verkstad på Blasieholmen, där hussektioner byggdes för att sedan transporteras till byggnadsplatsen. Det finns fortfarande kvar sådana "prefabricerade" hus, som används för sitt ursprungliga ändamål. Rosendals slott på Djurgården är ett exempel bland flera. Efter en förödande brand på Riddarholmen fick Fredrik Blom tillsammans med en annan arkitekt i uppdrag att konstruera ett stort kontorshus. I källaren lät han anlägga brandsäkra arkiv och ovanför dessa blev det "moderna" kontorslokaler. Huset står ännu kvar och används av Kammarrätten. Fredrik Blom avled i Stockholm den 25 september 1853, men kvar ef-

Ivan Tolgén i mitten och Göte Herzman till höger om honom

ter honom finns mängder med byggnadsverk som t.ex. Skeppsholmskyrkan och den Götiska portalen i muren till Galärvarvskyrkogården, där han själv ligger begravd.

Två gånger nittionio

Tisdagen den 15 maj 2018 firades födelsedag i samband med föreningens eftermiddagskaffe i Drottning Victorias Örlogshem. Och det var inte vilken födelsedag som helst, utan något så ovanligt som, att våra två äldsta medlemmar kunde fira sina 99-årsdagar. Det var Göte Herzman, som fyllt 99 år den 12 februari och Ivan Tolgén, som hade tre dagar kvar till sin 99-årsdag. Båda har börjat sin militära karriär som skeppsgossar för att så småningom läsa vidare till

underofficerare. Sin höga ålder till trots har de kvar den intellektuella spänsten och utbyter gärna minnen från den aktiva tiden med sina yngre kamrater. De är också måna om skeppsgossefartyget af Chapman, där de ibland besöker föreningens arbetsgrupp för sjömaningsarbeten, som har sin knäparverkstad ombord. Till kalaset tog de sig själva med taxi. Förbundsordföranden Johan Forslund överlämnade ett par små gåvor, ordförande Örjan Sterner talade och ett tjugotal gratulanter hurrade, sjöng och skålade för åldermännen.

Krister Hansén

Södertälje

Den 17 mars höll vi årsmöte i Nyckelskolans lokaler.

Mötesordförande var Kjell Mårtensson och sekreterare Jörgen Sandås.

Förhandlingarna löpte planenligt och den gamla styrelsen valdes om:

Ordförande	Thomas Westerberg
Vice ordförande	Lennart Persson
Kassör	Christer Norman
Sekreterare	Jörgen Sandås
Styrelseledamot	Håkan Ågren
Styrelseledamot	Anders Westerberg
Styrelseledamot	Kenneth Sandås
Ersättare	Måns Åman
Ersättare	Jan Sjölander

Efter sedvanligt samkväm med smörgåstårter, kaffe och kakor med diverse förfriskningar avslutades kvällen med en hyllning till vår tidigare hamnfogde på Notholmen, Sven Gösta Mårtensson.

Sven Gösta var under många år alltid på plats under sommarmånaderna och såg till att vår lilla pärla, Notholmen, fungerade på bästa sätt.

Den 21 april öppnades Notholmen efter sin vinterdvala och är nu redo att ta välkom-

Mötesordförande Kjell Mårtensson till höger och mötessekreterare Jörgen Sandås

na alla Flottans Män, som har vägarna (eller kanske mer korrekt, "vågorna") förbi.

Lennart Persson

Region Syd

Karlskrona

Verksamhetsåret 2018 inleddes med medlemsmöte den 18 januari i Fylgia. Vår medlem Bertil Nilsson gav en mycket underhållande föreläsning med egeninspelad film om sin FN-tjänstgöring i Kongo under 6 månader 1961-1962. Bertil tjänstgjorde som flygmekaniker och ingick i den helikoptertjänst, som ansvarade för försörjning av erforderlig materiel och förnödenheter till stridande förband i Leopoldville m.fl. platser. Bertils förläggningssort var Albertville. Bertils presentation innehöll många allvarliga och även humoristiska episoder under hans tjänstgöring i Kongo. Boken Fredflygarna beskriver mera ingående, hur deras uppdrag såg ut.

Vid medlemsmötet i februari var "Sverigevandraren" Tommy Nilsson vår gästföreläsare. Tommy talade och visade bilder under temat "Vårt vackra Blekinge". Det blev ett bildsvep över hela vårt vackra

landskap med fantastiska bilder, som Tommy samlat under flera år och under sina resor i länet. Totalt har han 200 000 bilder i sitt stora arkiv. Han presenterade också sin senaste bok, vilken heter "Vårt vackra Blekinge" och innehåller 289 färgfoton.

Den 15 mars hölls vårt årsmöte i Fylgia, vilket inleddes med högtidlig parentation för 11 avlidna kamrater under 2017. Verksamhetsberättelsen och ekonomiska redovisningen föredrogs. Revisorerna rekommenderade årsmötet att ge styrelsen full ansvarsfrihet för 2017, vilket årsmötet också beslutade. Styrelse, revisorer och valberedning omvaldes. Efter årsmötesförhandlingarna tilldelades föreningens Veterantecken sex medlemmar. Närvarande vid årsmötet var Yngve Gottlow, Lars Iger och Jan-Erik Håkansson.

Efter årsmötet serverades förfriskning och därefter bjöd klubbmästaren Ingvar Stenmark till bords med en välsmakande trerätters meny.

Den 19 april gjordes årets vårresa. Första besöksplatsen var Sjöfartsverkets Lotsstation vid Ortholmen i Karlshamn. Där fick vi information om, hur lotsstationen arbetar med sina uppdrag. Vi fick också se och gå ombord på de PILOT-lotsbåtar, stationen har och hur man arbetar på dem.

Därefter var det dags för lunch på Vägga Fiskrestaurang med smaklig gratinerad torskrägg.

Eftermiddagen tillbringades i Karlshamns hamn, där vi fick en mycket informativ presentation av de olika verksamheter hamnen har och hur den stegvis utvecklats

Sverigevandrararen Tommy Nilsson tillsammans med vice ordförande Göran Kullving

över tiden. Den senaste utvidgningen har skett i samband med avtalet med Nord Stream 2 och de gasrör, som skall lagras upp i Karlshamn. 270 000 m² lageryta har iordningställts för projektet.

Nu ser vi fram emot kommande aktiviteter. Det blir resa till vår vänförening MK Peenemünde i Usedom, grillfest och senare i höst vårt 80-års jubileum.

Stellan Andersson.

Malmö

Vi började årets möten med årsmötet den 19 februari. Traditionsenligt brukar vi alltid börja med en parentation, men vår ordförande Hans Carlsson berättade, att ingen medlem, vad vi vet, lämnat oss under 2017. Det är ju mycket glädjande, om det stämmer. Därefter utsågs, också traditionsenligt, Curt Borgenstam som ordförande för mötet, vilket han alltid entusiastiskt åtar sig och vi är mycket glada för det. Curt började sedan gå igenom punkt för punkt i dagordningen för mötet och markerade med ett kraftfullt klubbslag, när varje punkt beslutats.

Vår kassör Mikael Westerberg redogjorde för ekonomin och att vi har gått med liten vinst under 2017, trots att vi hade en stor 80-årsfest i höstas. Mikael's budget för 2018 innebär också en liten vinst, om det går, som han tänkt. Revisor Sven-Åke Sjöstrand berättade, att Mikael gjort ett bra jobb och alla blev fria från ansvar. Vår "FM-Malmöskuta" är alltså i gott, sjödugligt skick och vi ser fram emot ett spännande 2018 på det stora "föreningshavet". Valberedningens Jan-Berthel Larsson föreslog förlängning i två år av bl.a. Hans som ordförande och det kunde vi övriga bifalla.

Efter detta möte var vi hungriga som har och kastade oss över byssans mackor och ärtsoppa med fläsk. Görans långa, uppskattade tjänst som chefskock i byssan har för övrigt en stor del i att hålla nere våra kostnader.

Stefan Leo berättade, att de brukar vara ett 10-tal skåningar från Älvsnabbens resa

1977-78, som ses varje år den tredje fredagen i januari. Denna gång blev det fredagen den 19 januari och då var de 12 stycken, som "turade" på färjan mellan Helsingborg och Helsingör. Ett par bilder visades från denna tur och Stefan föreslog, att vi i föreningen kunde göra denna tur till jul istället för en traditionell julfest. Vi fick också höra, att samma dag som de turade, den 19 januari, sjösattes HMS Älvsnabben i Göteborg 1943', alltså för 75 år sedan. Så de fick mycket att fira. Stefan visade gamla bilder från sjösättningen och hennes första år i vanlig tjänst som minutläggare längs våra kuster under krigsåren.

Sedan tog vårt levande arkiv, Hans Carlsson, över och berättade och visade bilder om "De första ubåtarna i Sverige". Hans berättade också att han blivit inblandad i namngivningen av de två nya ubåtarna, som tas fram av Saab-Kockums. De, som jobbar där nu, har inte varit med på den gamla tiden (förutom en person som också var med på Stefan långresa 77-78) och vet inget om hur det gick till förr, när man t.ex. bestämde namn på ubåtarna. Hans har lagt en motion inom region Syd, att de två som byggs nu skall heta Svärdfisken och Tumlaren i likhet med de, som Kockums levererade 1914. FM Riks har antagit motionen och tillskrivit marinchefen i ärendet. Vi får hoppas att Hans får igenom sin vilja, så att en gammal tradition inte försvinner.

Till mötet den 19 mars hade byssan tillagat en utsökt gulaschsoppa, som serverades med bröd, smör och ost. Kvällens föredragshållare var Malmö stads antikvarie Anders Reinsert, som berättade för oss om den stora Baltiska Utställningen vid Pildammarna i Malmö 1914. Vi som lyssnade var helt fascinerade. Detta hände ju i vår stad, innan vi var födda, och alla dagens Malmöbor har hört talas om den, men inte hur stor den egentligen var. 2014 var det också stor uppmärksamhet runt den på olika sätt i Malmö.

Denna stora händelse för Malmö, invigdes efter 6 års förberedelser den 15 maj 1914 med kunglig närvaro och pågick till 4 oktober samma år. Det såldes totalt cirka 850 000 entrébiljetter, varav cirka 100 000

Årsmötet 19 febr

var abonnemangskort. Trots att första världskriget utbröt i slutet av juli, avslutades utställningen endast fem dagar, innan det var tänkt. De deltagande länderna var de, som hade kust mot Östersjön på den tiden; Sverige, Danmark, Tyskland och Ryssland. Massor med moderna tekniska nyheter och innovationer visades upp. Och det fanns t.ex. även lokaler för konst med över 3000 tavlor, kvinnoöreningar, likbrännarföreningen, Werdandibund och kungliga paviljonger och ett väldigt stort nöjesland med bl.a. en berg- och dalbana i trä. I den lilla sjön inne på området kunde man hyra eldrivna småbåtar. Hela anläggningen var upplyst med elljus, bara det var en stor sak på den tiden. Många besökare hade aldrig sett elljus innan. Och i de tyska utställningshallarna fanns bl.a. cirka 120 bilar och för många av besökarna var detta en nyhet.

Det var ungefär 1225 svenska, 240 danska, 150 ryska och 760 tyska utställare. De allra flesta byggnader var byggda i trä och allt skulle rivas efteråt. Bl.a. fanns det ett 87 meter högt torn med två hissar, som tog 10 personer vardera till ett pris av 25 öre per person. Den ansågs då vara världens högsta träbyggnad. En liten del finns ännu kvar idag som t.ex. den berömda Margaretapaviljongen med sin vackra blomstergata. Andra byggnader har flyttats till andra ställen runt om i Skåne och Sverige. Arkitekt för utställningen var Ferdinand Boberg, som även innan varit arkitekt för andra stora utställningar i Sverige. När kriget bröt ut åkte de flesta tyska och ryska utställarna hem. Även de många ryska konstnärerna for hem, men deras tavlor blev kvar. Därför har Malmö stad kvar en unik, värdefull samling av dåtidens ryska konst, eftersom de flesta konstnärerna inte var kvar i livet efter krigsslutet och ryska revolutionen och ryska staten kunde inte begära tillbaka dem trots enträgen försök bl.a. av Stalin.

Efter pannkakorna berättade Stefan Leo, att han och Anders Garin varit i Stockholm i helgen för att fira 40-årsjubileum för deras resa med *HMS Älvsnaven* 1977-78. Vi fick se bilder från firandet och höra, hur det hade gått till.

Månadsmötet den 23 april gick i flygets tecken. Lite udda för oss flottister, men det ingick ju även i utbildningen att vi skulle kunna känna igen de olika flygplanstyper, som for fram över våra huvuden. Det var vår egen skattmästare Mikael Westerberg, som höll ett mycket intressant föredrag om "Kalla krigets flygplan", men även ett par andra kända flygplanstyper.

Mikael hade med sig 15 av sina egenhändertillagda modeller i skala 1/72, som han även målat och dekorerat på ett mycket realistiskt sätt. Mest imponerade blev vi av hans kamouflagemålning på Viggen. Vi fick börja med en igenkänningstävling, där man inte bara skulle ange namn utan även tillver-

kare. Sedan berättade Mikael entusiastiskt om varje modell, vilka egenskaper de hade, antalet tillverkade, vilka länder som haft dem och vilka krig och andra kända operationer, som de eventuellt varit med i.

Det var så klart speciellt roligt att höra om våra egna fina SAAB-tillverkade plan; Tunnan, Draken och Viggen. De var ju bland de bästa i världen på sin tid. Mikael visade även en modell av en Douglas Skyraider. Många av oss minns nog dessa kraftfulla plan, som Svensk Flygtjänst använde i gulmålat skick som måldragare på 1960-talet. Och om måldragarnas minst sagt spännande tillvaro hade vår ordförande Ubåtshasse ett och annat att upplysa oss om.

Vi fick också se en modell av det mytomspunna spionplanet Lockheed U2 Dragon Lady. U2 är fortfarande i tjänst, trots att typen har mer än 60 år på nacken. Curt Borgenstam vann tävlingen med nästan alla rätt. Som pris fick han en fin modell av Republic P-84 Thunderjet, ett typiskt standardjaktplan från kalla kriget. Dessa var flitigt använda i Korea och ingick även bl.a. i Danmarks flygvapen. Vi andra blev så klart avundsjuka. Det var inte utan, att man blev pigg på att börja bygga modellplan igen.

Stefan Leo

Trelleborg

Vid vårt marsmöte hade vi glädjen att välkomna vår egen medlem Kurt Persson. Kurt började sin bana inom marinen. Efter grundutbildningen, utbildade han sig i teleteknik vid Radarskolan på Beckholmen i Stockholm. Kurt var även med om att paradera för Drottning Elisabeth vid hennes besök i Stockholm 1956.

Efter sex månaders utbildning vid Radarskolan var det dags för placering ombord. Man skulle välja själv, men eftersom de flesta antagligen skulle välja långresefartyget *Älvsnaven*, så bedömde Kurt, att ubåt var det bästa alternativet. Man lärde sig både fartyget och dess utrustning efterhand.

Kurt minns, att det var begränsat med reservdelar och reparationsutrustning p.g.a. begränsat utrymme! Systemen hade inte inbyggda testsystem, som är normalt numera. Detta lade grunden till Kurts framtida inriktning på att bli komponent- drifts- och underhållsexpert! Efter cirka nio månader ombord fick Kurt jobb på Philips Teleindustri, där han provade komponenter och delsystem. Under tiden började Kurt läsa in en ingenjörsexamen på HTL på kvällstid på fyra år med fyra timmar per dag. Detta var tufft utan ekonomiska resurser. Efter 2 år

på Philips var det dags att börja på FOA3/FTL, Försvarets Teletekniska laboratorium, där man provade ut passiva komponenter till försvarets olika system. Efter två år på FTL fick Kurt jobb på Arenco Elettronics AB, Vällingby, ett dotterbolag till Swedish Match. Man hade fått en försvarsbeställning på ett nytt luftvärnssystem, som skulle utvecklas och moderniseras. Det behövdes många nya ingenjörer och en helt ny komponentavdelning skulle byggas upp. Detta blev Kurts jobb! Det blev nya rutiner för provning och kvalificering av servomotorer och servopotentiometrar. När det rapporterades fel, ryckte Kurt ut till främst USA, England, Tyskland och Frankrike. Man fick problem, när tillverkningen av en specialmotor med broms från General Electric skulle upphöra. En liten firma i Stockholm gjorde en liknande motor och den beställdes och utvecklades. Den kallades "Svensk Hemslojd". Arenco blev uppköpta av Nobel Tech, som efter namnändring blev Celcius Tech, som blev uppköpta och ingår i SAAB koncernen.

Arbetsuppgifterna utökades efter hand till att omfatta driftsäkerhet och underhållsanalys. Valet av komponenter avseende driftsäkerhet, livslängd och tillgänglighet var viktigt och speciell verksamhet lades upp för avhjälpande och förebyggande underhåll.

Det blev ett ytterst intressant föredrag!

Aftonen avslutades med den traditionella middagen!

Vid vårt aprilmöte fick vi celebert besök av vår egen Kaplan, kyrkoherde emeritus Anders Blomstrand. Han berättade om sin många år som sjömanspräst i Rotterdam, världens största hamn, från slutet av 50-talet till slutet av 60-talet. Alla, som varit till sjöss, vet vilken viktig roll sjömanskyrkan hade för sjöfararen, t.ex. att få möjligheten att ringa hem, dricka kaffe och äta kanelbulle, läsa svenska tidningar och att bara få prata med "vanliga" människor. Sjömanskyrkan bistod också med bokuthyrning, utflykter, fotbollsmatcher och inte minst med medmänsklighet och själavård, när olyckor eller rån drabbat någon sjöman!

Anders Blomstrand gjorde sin rekryt i Eksjö på I 12. Han deltog vid *Älvsnavens* långresa till Nord- och Sydamerika 1967-1968.

Han berättade om många original han träffat; motorman Nilsson, som inte hörde av sig till sin mor på 14 år. Anders berättade också om "Ormungen" som hade giftor mar i sin hytt.

Anders Blomstrand var från 1974 kyrkoherde i Dalby församling.

Det var en synnerligen intressant afton, som väckte många tankar och minnen hos oss sjömän!

Veikko Bern

Västervik

Vid vårt februarimöte hade vi besök av platschefen på Slottsholmsbygget. Han heter Niclas Wallander och han berättade om, hur bygget gick till. Inledningen med den arkeologiska undersökningen gick alldeles utmärkt. Men därefter kom svårigheterna. Stämp och grundläggning var komplicerat och inträngande vatten gjorde det inte enklare. Men när dessa besvär var överstökade, så gick det betydligt bättre. Kraven på planering av leveranser m.m. var mycket höga. Byggarbetsplatsen var ju trång. Både minut- och millimeterprecision erfordrades. Västerviksborna fick dras med en körfil för bägge körriktningarna som ljusreglerades. Att ta sig till och från Norrlandet och Gränsö blev tidsödande.

Niclas berättade också om Björn Ulvaeus starka engagemang i bygget. Han var ofta på besök, kom oanmald och var mycket intresserad. Han ville ha hållbara material och han ägnade stor omsorg om exempelvis fasadteglet.

Bygget är nu klart och större delen av lägenheterna är sålda. 11 små lägenheter är avsedda för hotelluthyrning. I sommar öppnar restaurangen och kommunens anläggningsarbeten runt omkring skrider mot sin fullbordan.

TV-programmet Uppdrag Granskning om de politiska turerna har naturligtvis väckt stor uppmärksamhet i vår stad. Men

Kommendörkapten Martin Göth och LOF Västerviks ordförande Åke Revelj

historierna har varit många, så det finns en viss resignation. Och Slottsholmen kommer att bli betydligt mera representativ, än när den gamla byggnaden stod där.

Vårt årsmöte i mars genomfördes utan några sensationer. Vår vice ordförande och klubbmästare sedan många år, Rolf Grönberg, lämnade med ålderns rätt styrelsen och Jan-Olof Henriksson blev ordinarie.

Aprilmötet var filmafton och vi fick se några nostalgifilmer från Flottan, bland annat om den ryska ubåten, U137. Den fick en speciell anknytning till Västervik. Det var så, att Bertil Andersson, som var redaktionschef på Västerviks-Tidningen vid den här tiden, var på sjöförklaringen om U137 i Karlskrona. Han fick militärattachén Jurij Pressvirnin och pressattachén Viktor Tarrinsev från Sovjets ambassad med sig till Västervik. De höll föredrag i vår stad och berättade om den strandade ubåten U137. De var frispråkiga och historien spriddes över världen. Det blev löpsedlar i Stockholm, London, Paris och Washington. Och kanske fick de bägge diplomaterna en reprimand, när de kom tillbaka till ambassaden.

Söndagen den 6 maj hade vi Flottans Mäns minnesdag för minolyckan för 100 år sedan. Mer om detta i särskild artikel i denna tidning.

Till sist en rapport om Sjövärnsskåren på Spårö, som flyttar fram sina positioner. En ny styrelse är utsedd och reparationsarbeten på Spårösundslägrat pågår.

Christer Warfvinge

Växjö

Sedvanligt har våra tisdagsträffar ägt rum första tisdagen i månaden. De är glädjande mycket välbesökta.

Vid filmaftonen den 14 februari visades filmen Dunkirk. Den handlar om, vad som hände under andra världskriget, när de tyska trupperna trängde ut brittiska expeditionsskåren tillsammans med stora franska styrkor mot Engelska kanalen. Genom en omfattande insats - inte minst genom allmänhetens bistånd - lyckades man ta hem cirka 338 000 män.

Allt vad som fanns i fråga om fartyg och båtar (inklusive fritidsbåtar) uppbringades i södra England och med hjälp av dem fördes soldaterna från Dunkerques stränder till moderlandet. *The Little Ships Fleet* utförde ett närmast sanslöst hjältebåd under evakueringen. I sina personliga ägodelar, fiskare, sjömän, rika båtägare, alla hävade de in soldater medan bomber, granater och grovkalibrig ammunition briserade och tjöt omkring dem. Därefter styrde de hemåt, överlastade och med slagsida, ofta ösande vatten efter att ha fått skroven penetrerade av fientlig

eld. Huvuddelen av de franska styrkorna och all brittisk materiel blev kvar på stranden. Evakueringen pågick 29 maj till 4 juni 1940.

Torsdagen den 15 mars hölls traditionsenligt vårens årtafton. Till årtsoppa serverades varm punsch och efteråt delikata pannkakor.

Lördagen 14 april gjordes ett uppskattat studiebesök på Calles Chopperdelar i Slätthög, under Bengans sakkunniga ledning. Där bygger man, bygger om och customiserar motorcyklar. De säljer också mc-delar och utför service m.m.

Efter studiebesöket styrdes kosan mot skattmästarens hem i Härlöv, där fika med räkmackor avnjöts.

Värmiddagen ägde rum den soliga lördagen 21 april. Det serverades tre rätters middag och innan kvällen var slut ställdes det fram kaffe och tårta. Ordföranden uppvaktade Elisabeth Wall, som fyllt 60 år, med ett glasankare.

Vi önskar alla en skön och avkopplande sommar!

Annelie Sandgren

Region Väst

Göteborg

Under inledningen av 2018 har ett antal händelser ägt rum inom föreningen såsom klubb- och musikaftnar samt vårt årsmöte den 10 mars och Marinstugans Dag den 13 maj.

Under årsmötet 2018 med cirka trettiofem närvarande medlemmar och inbjudna gäster hölls parentation över de bortgångna av vår 1:e kaplan Bert Löverdal, varefter årsmötesförhandlingarna leddes av ordförande emeritus Lars-Erik Wennersten med sedvanlig kraft. Styrelsen fick ansvarsfrihet för jubileumsåret 2017 och Lars-Erik Uhlegård omvaldes som ordförande för verksamhetsåret 2018.

Årets fjärde klubbafon den 26 april hade samlat ett fyrtiotal medlemmar. Vi hade då ett celebret besök från Karlskrona i form av

Parentation av vår kaplan Bert Löverdal över bortgångna kamrater. Foto: Lars-Erik Wennersten

Olle Melin som föredragshållare. Olle talade om händelserna i oktober 1981 då den ryska ubåten U 137 gått på grund i Gåsöfjärden utanför Karlskrona som blev en världshändelse. Ett mycket uppskattat föredrag från en av de, som var med i händelsernas centrum under de ödesdigra dygnen från svensk marin landsida.

Söndagen den 13 maj ägde Marinstugans Dag rum i strålände solsken med ett något nedbantat program i förhållande till tidigare år, som ofta dominerats av bokförsäljning, loppmarknad och poängpromenader och liknande företeelser. I år blev det mer koncentrerat till blomsterlotterier, korv-, glass-, saft-, kaffe- och kaffebrödsförsäljning och teknikdemonstrationer av Gunnar Ekblad. Kronan på verket var sånggruppens populära framträdande på trädgårdssidan av stugan.

Det var cirka 150 besökare, som verkligen trivdes i det fina vädret och den förtäring, som erbjöds. Det blev en mycket väl genomförd dag, där framförallt de medverkande från Bojen tillsammans med klubbmästarna och eldsjälarna ur medlemskaderen såg till, att Marinstugans Dag 2018 blev en framgång.

Den 20–22 maj deltog vi i Riksårsmötet på resa till och från Tallinn med 19 medlemmar och medföljande. Denna händelse som planlagts och genomfördes på ett utomordentligt bra sätt av Stockholmsföreningen tas upp samlat på annan plats i tidskriften.

Första halvåret kommer att avslutas med deltagande i firandet av veterandagen i Göteborg samt vårt sedvanliga nationaldagsfirande på Nya varvets kyrkogård och i Marinstugan.

Läs gärna vår tidskrift Pejlingar (som finns på nätet) för mer information från Göteborg.

Lars-Erik Uhlegård

Halmstad

I skrivande stund har vårens skira grönska drabbat oss med full kraft, precis lika efterlängtat som alltid. Nu ser vi fram emot en behaglig sommar. Vårterminen är avslutad och har i stort följt det vanliga mönstret, trevliga föredrag, fin undfägnad och god service.

Vid februari månads kamratafton berättade vår nyvalde ordförande, Ulf Ångemo, om sitt arbete i Tullverket/Kustbevakningen. Vi fick höra om två välkända avslöjanden gjorda av tullen i Helsingborg. Det första var den s.k. Containeraffären. År 1983 beslagtogs ett antal containrar innehållande avancerad högteknologisk datautrustning. Containrarna skulle smugglas från USA till Ryssland via Helsingborg. Innehållet i containrarna skulle idag rymmas i en avancerad smartphone. Avslöjande nummer 2 handlade om en civil polisman, som försökte ta in förbjuden avlyssningsutrustning. Denna skulle användas av Ebbe Carlssons nybildade Palmemordsgrupp. Detta beslag fick en del konsekvenser, Rikspolischefen, Tullverkets generaldirektör, Säpochefen och Justitieministern tvingades avgå. Efter detta fick vi höra om utbildning av knark- och vapenhundar. Hundarnas prestation mäts i något, som kallas Samhällsnytta (den kostnad narkotikan åsamkar samhället, om den kommer ut på gatan). Ulf omtalade, att hans bästa hund presterat för 96 miljoner. Ulfs presentation avslutades med, att han visade, hur man arbetar med hund. Hans tidigare tjänstehund, Fokus, hittade lätt den ammunition och de tomhylsor, som gömts i stugan.

Vid årets tredje möte blev det ”mässfall”. Planerad föredragshållare fick förhinder och ersattes av undertecknad. Rubriken på kvällens föredrag var ”Svenska forskningsfartyg (på hel-, halv- och deltid)”. Förutom en liten information om helt nya forskningsfartyg blev det en tillbakablick på en del tidigare svenska forskningsexpeditioner, bl.a. Albatrossexpeditionen 1947–48. Under denna expedition kunde man för första gången konstatera, att det fanns livsformer på flera tusen meters djup. Albatross var Broströmskoncernens seglande elevfartyg, som blev forskningsfartyg på deltid. Vidare handlade det om arktiska expeditioner, där expeditionsfartygen var postångarna *Sofia* och *Polhem*, med ångmaskiner på endast 60 hk. Deras ordinarie trader var mellan Sverige och Tyskland, respektive fastlandet och Gotland. Dessa fartyg var ”järnare” byggda runt mitten av 1800-talet. Dåtiden ”järnare” var inte vidare lämpliga i isfarvatten. Nämnas kan, att så sent som 1875 byggdes arktiska valfångstfartyg i trä av just detta skäl. Föredraget avslutades med, att undertecknad berättade lite om sin tid som befälhavare på *Fyrbyggaren* och

om illaluktande vattenprover tagna i Landsortsgraven.

Vid vårterminens sista kamratafton var det en ”favorit i repris”. Torgny Ahlgren besökte oss för elfte gången. Det handlade, som vanligt, om halmstadnostalgi. Denna gång fick vi se två filmer om *Najaden*, sörjd och saknad. Den första filmen var ren *Najaden*-historia från tiden som hamnspärr i Torekov till upprustning i Karlskrona och bogsering till Halmstad. Den andra filmen var från *Najadens* hundraårsfirande 1997, som många av åhörarna hade klara minnen av. På denna film ”dök” många av våra medlemmar upp, både f.d. och fortfarande aktiva och många igenkännande kommentarer hördes. Nostalgiافتon avslutades med en film om välkända idrottsmän från Halmstad bland andra flerfaldige olympiamästaren i kanot, Rolf Pettersson och en del spelare i HBK:s guldlag från 1976. Torgny lär återkomma med fler filmer ur sitt gedigna arkiv.

Vi kan glädja oss åt att vi fått en del nya medlemmar. Den nygamla styrelsen har varit mycket aktiva avseende medlemsvärning. Nu ser vi fram mot en behaglig sommar och många segrar på Sommarfågelskjutningen i Kongens Lyngby, bland annat. Vårt årliga ”Öppet Hus” blir i år andra söndagen i augusti. Vidare information om höstens aktiviteter får Ni, om Ni går in på vår fina hemsida.

Kjell A Jönsson

En udda gäst på vara kamrataftnar, knark- och vapenhunden Fokus. Foto Leif Leihed

Jönköping

Flottans Män Jönköping har vind i seglen i varje fall god bris. Föreningen hade årsmöte i mars – det sjunde i den nyuppväckta föreningens historia – där 28 besättningsmän hade mönstrat på, d.v.s. nästan 70 procent av medlemmarna var på plats i Nyarpsstugan i Bankeryd.

Mötet inleddes med, att ordföranden Måns Suneson uppmanade till stillhet för att med en tyst minut hedra de 44 sjömännen på ubåten *ARA San Juan* från Argenti-

na, som för några månader sedan försvann i södra Atlanten. Trots stora sökinsatser från såväl USA som Ryssland har den saknade ubåten inte funnits. Till Argentinas Ambassad i Stockholm sändes ett tillkännagivande med bl.a. följande innehåll:

”Ubåtsmännen från San Juan, våra kamrater från världens alla hav, är i våra minnen bevarade - Högaktningsfullt Föreningen Flottans Män Jönköping.”

En månad senare gjorde föreningen i Jönköping sin traditionella vårliga studieresa, denna gång till Göta Ingenjöreregemente, Ing 2 i Eksjö, Sveriges enda kvarvarande ingenjöreregemente. Vad har då Flottans Män för gemensamt med detta förband? Jo, man färdas över vattenströmmar, flottans folk på örlogsfartyg och arméförbandet på broar, som tillfälligt byggts över strida älvar. Och så utbildar Kungliga Flottan röv- och attackdykare och Ing 2 dykare för rekognoseringsuppdrag. Dessutom har Ing 2 bogserbåtar för att dra ut pontonbryggor på plats.

Lennart Blom, Jönköping, f.d. överstelöjtnant och rektor för Fältarbetsskolan vid Ing 2 var ciceron för besöket och gav flottisterna information om verksamheten vid Eksjö Garnison, där Ing 2 och Swedec (Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum) är några av de mest betydelsefulla verksamheterna vid garnisonen.

Flottans Män Jönköping gjorde under våren studiebesök på Ing 2 i Eksjö. Här är sjömännen samlade framför valvet till den ståtliga regementsbyggnaden för Ing 2, f.d. Smålands Husarregementes, K4, kaserner i Eksjö. Foto: Lennart Blom

Ställföreträdande regementschefen Tommy Gustavsson mötte sjömännen och berättade om regementets historia och informerade om förbandets internationella insatser i bl.a. Afghanistan och Mali.

Måns Suneson, ordförande för Flottans Män Jönköping, överlämnade till ställföreträdande regementschefen boken ”Jönköping Stormaktsstaden” som tack för besöket.

SMKR, Sveriges Militära Kamratförbund, en nationell förening för före detta militärer i Försvarsmakten, har en enhet i Eksjö och nu har det beslutats, att Flottans Män Jönköping kommer att få Göta Ingenjöreregemente Ing 2, som värdförband för sin kamratförening för flottister i Jönköping.

Leif Aljered

Lysekil

Nu har våren äntligen kommit till västkusten och det doftar av fenniska och tjära, åtminstone hos oss som har träbåt.

Fredagen den 16 mars hölls vårt årsmöte i Lysekils Segelsällskaps lokal. Efter presentation över medlemmar, som avlidit under året, utdelades klubbmärken till nya medlemmar och veteranmärken till dem, som varit med lite längre.

Både ordförande Jackie Lindebäck och vice ordförande Stig Insulan hade undanbett sig omval. Till ny ordförande valdes Ove Eliasson och till ny ledamot Ronny Olsson. Omvaldes gjorde Van Carlzon och Jan-Olof Pettersson. Mattias Bergsten, Erling Olsson, Per Lyrheden och Leif Lysberg kvarstår ytterligare ett år.

Jackie Lindebäck avtackades med blommor för ett förtjänstfullt arbete både som ordförande och kassör. Stig Insulan var inte närvarande, men båda kommer att avtäckas vid ett senare tillfälle i klubbstugan.

Efter ett mycket intressant föredrag av Göran Hahne med ämnet Marinens historia, serverade Klubbmästarna årsoppa, pannkakor med sylt samt kaffe med kaka.

Leif Lysberg

Varberg

När vi nu har vår och försommar med utslagna bokskogar i vår vackra halländska natur, kan vi blicka tillbaka på den gångna vårterminens aktiviteter.

Lördagskaffet i flottans lokal har haft många besökare. Det har bjudits på gott kaffe med hembakat, gamla flottister och sjömän har pratat om, vad som hänt under

den gångna veckan och kanske även om gamla tider på de sju haven.

Påskbuffen var välbesökt och alla lät sig väl smaka av det goda, som var uppdukat i vår trevliga lokal i Varbergs hamn.

Våra skeppskvällar har varit välbesökta och bjudit på trevliga och intressanta föredragshållare. Senaste skeppskvällen höll vår egen marinexpert Bosse Oskarsson i. Han är ägare till det fina Marinmuseet norr om Varberg. Där finns många prylar från

Ängelholm

Så nu är vi inne på första halvårets sista månad, när dessa rader når våra läsare. Tänk att tiden går fortare, ju äldre man blir. Egentligen borde det vara tvärt om. Vi har redan hunnit avverka både årsmöte och första majfirande. Vi har även haft vår årliga städ-dag både ute och inne i vår Kajuta, tyvärr med klen deltagande, men de, som kom, gjorde en jättefin insats. Ett stort tack! Detta tack gäller även våra tältresare, C.G. och Aina Lindström och deras medhjälpare och naturligtvis våra musikanter Hemvärnets Musikkår, där i år 48 musiker deltog. Dessa tog plats både i Kajutan och i tältet på innergården. Musiken i vår trädgård är ett uppskattat inslag i första majfirandet och allt fler kommer och lyssnar. Välkomna även 2019.

Vid vårt årsmöte omvaldes ordförande Lars Linde ytterligare ett år. Till ny vice ordförande valdes Sven Persson på 2 år. Ny sekreterare blev Laila Lembke, som efterträder C.G. Lindström, som på egen begäran avgick efter 12 år på posten. Som tack och uppskattning fick han av ordförande en lergök och en flaska vin. Även Hans Otto Nilsson fick en vinflaska för sitt uppdrag att leda årsmötet.

Sommarprogrammet blir som tidigare. Vi bjuder på kaffe och våfflor i vår Kajuta tisdagarna 3, 10, 17 och 24 juli mellan 10 och 15. Observera, att söndagen den 8 juli kl. 11.00 har vi korum med kyrkoherde Åke Svensson och musiker Gusten. Vi har även söndagsöppen kajuta den 10 och 24 juni mellan 9 och 11.30. I augusti är kajutan söndagsöppen den 12 och 26. Fredagen den 7 september är det kräft- och räkskiva. Obs, föränmälan gäller.

Nu till något helt annat. I vår tidning Flottans Män nummer 1, 2016 berättade vi om ett besök hos bröderna Ravanis, som driver Nyhamns Såg och Båtbyggeri och deras ombyggnad av Svanshallsbåten *Bessie*, som tidigare ägdes av sjökapten Sven Wallin. Nu är det sönerna Ravanis, som tagit över efter faderns bortgång. Nu har bröderna, Martin och Mathias, fått en fin utmärkelse för sitt renoveringsarbete. De blev inbjudna till London av Magasinet Classic boat, som delade ut priset vid en gala på

Amerikalinjens fartyg, såsom porslin, bestick loggböcker. Bosse bjöd på fina bilder och berättade många minnen om Amerikalinjen. Den trafikerade linjen Göteborg till New York och Canada. Fartygen gick cirka en gång/månad. Övrig tid gick de på kryssning till Medelhavet eller jorden runt. Skeppen *Kungsholm*, *Drottningholm*, *Stockholm* och *Gripsholm* började trafikera sträckan år 1915 och då var båtarna svarta. 1933 målades fartygen om till vita. Under

andra världskriget låg linjetrafiken nere. Broströmskoncernen trafikerade sträckan över till USA fram till 1975.

Vi tackar Bosse för en trevlig skeppskväll och rekommenderar ett besök på hans marinmuseum, när ni har vägarna förbi Varberg.

Gunnar Larsson

The Royal Thames Yacht Club i London. Tidning *Classic boat* går ut över världen. Priset utdelas till bästa träbåtsrenovering. Bröderna har lagt ner 18 000 timmar på uppdraget *Bessie* av Svanshall. För den som vill se henne segla igen, besök Svanshall sista lördagen i juli.

Flottans Män i Ängelholm gratulerar bröderna Ravanis till den fina utmärkelsen.

Gunnar Gunnarsson

Magasinet *Classic boat* delar ut priset till bröderna Martin och Mathias vid en gala på The Royal Thames Yacht Club i London.

Till vänster vår ordförande Lars Lindhe och C.G. Lindström, som fick en lergök och en flaska vin efter 12 år som sekreterare. Foto Gunnar Gunnarsson

Födelsedagar Vi hyllar

95 år född

1923-09-26 Sven Nejdefelt KARLSKRONA

90 år född

1928-07-04 Kjell Lund DALBY
1928-07-07 Lars Malmquist NORRKÖPING
1928-07-13 Åke Skogdala DEGERBERG
1928-07-23 Lennart Möller TRELLEBORG
1928-08-02 Sten-Åke Karlsson ÄLVÄNGEN
1928-08-03 Folke Artman FÖRSLÖV
1928-08-16 Helge Eriksson AVESTA
1928-08-30 Hilmer Sundqvist STOCKHOLM
1928-09-04 Carl Axel Pearson STOCKHOLM
1928-09-16 Helge Bengtsson MALMÖ
1928-09-26 Sören Servatius KARLSKRONA

85 år född

1933-07-03 Olle Rundbom STOCKHOLM
1933-07-09 Olof Melin V FRÖLUNDA
1933-07-13 Jan Hultman SLITE
1933-08-09 Bertil Nilsson KARLSKRONA
1933-08-09 Sten Fahlström KALMAR
1933-08-15 Bertil Daggfeldt STOCKHOLM
1933-08-15 Lennart Söderberg VISBY
1933-08-21 Karl-Heinz Gundlach ÅRSTA
1933-08-27 Folke Gustafsson TYRESÖ
1933-09-12 Alf Thorson VARBERG
1933-09-25 Bo Eriksson VÄSTERHANINGE

80 år född

1938-07-03 Rolf Lundblad HALMSTAD
1938-07-05 Rolf Meander HÄRNÖSAND
1938-07-10 Börje Svalkev NYNÄSHAMN
1938-07-11 Bengt Larsson LYSEKIL
1938-07-12 Ingvar Danesten VÄSTERVIK
1938-07-16 Dick Börjesson TÄBY
1938-07-17 Björn Felix Naeslund STOCKHOLM
1938-07-17 Stig Borg KARLSTAD
1938-07-19 Peter Nordbeck STOCKHOLM
1938-07-26 Bo Malmsten DALARÖ
1938-07-27 Manfred Schulz LÅNGARYD
1938-07-29 Torbjörn Jacobson DALARÖ
1938-08-01 Hans Pettersson KARLSKRONA
1938-08-03 Bernt-Eric Mattisson NÄTTRABY
1938-08-04 Arne Bengtsson HALMSTAD
1938-08-05 Börje Mattsson SÖDERTÄLJE
1938-08-05 Kjell Lundin NYNÄSHAMN
1938-08-07 Jan-Hardy Abrahamsson VÄSTERHANINGE
1938-08-10 Torbjörn Måhlén VÄSTERÅS
1938-08-14 Bruno Sandås TULLINGE
1938-08-15 Eva-Lena Christofferson VÄXJÖ
1938-08-15 Lars Ericson HALMSTAD
1938-08-21 Uno Andersson TRELLEBORG
1938-08-25 Jan Lundqvist TRELLEBORG
1938-09-02 Gert Persson KARLSKRONA
1938-09-08 Göte Lindberg TRELLEBORG
1938-09-12 Bengt Hultman SKÄRHOLMEN

1938-09-12 Sören Hilding UPPSALA
1938-09-12 Tage Andersson LYSEKIL
1938-09-14 Bernt Hagberg JORDBRO
1938-09-14 Hans Lennart Petersson HÖGANÄS
1938-09-16 Håkan Rudéus ÖSMO
1938-09-25 Gunnar Johansson HUSKVARNA
1938-09-25 Göran Nordström NORRKÖPING
1938-09-30 Bengt Bäckström NORRKÖPING

75 år född

1943-07-03 Benni Strömgren KARLSHAMN
1943-07-03 Lars-Erik Johansson LYSEKIL
1943-07-03 Ove Karlsson LYSEKIL
1943-07-05 Bengt Nörby STOCKHOLM
1943-07-05 Kurt Kronberg NYNÄSHAMN
1943-07-05 Stig Blomqvist UDDEVALLA
1943-07-08 Birger Jansson NORRTÄLJE
1943-07-10 Thomas Norelöv TYRESÖ
1943-07-19 Hans Hallstedt NORRTÄLJE
1943-07-20 Håkan Nilsson EKERÖ
1943-07-25 Åke Malmgren RONNEBY
1943-07-27 Kjell Karlsson SMÖGEN
1943-07-30 Per-Olov Olson KALMAR
1943-07-31 Per-Arne Corneliussen ASPERÖ
1943-08-04 Hans Nilsson TRELLEBORG
1943-08-04 Ingemar Karlsson-Sandell LYSEKIL
1943-08-05 Göran Annebäck LYSEKILKRONA
1943-08-12 Björn Bocker HARESTAD
1943-08-12 Bo Juhlin NORRKÖPING
1943-08-15 Trygve Halvardsson NYNÄSHAMN
1943-08-15 Ulf Borgman BUA
1943-08-19 Bernt Östling GNOSJÖ
1943-08-20 Rolf Asplund HÄRNÖSAND
1943-08-22 Lage Lecander TROLLHÄTTAN
1943-08-23 Alf Haraldsson VEDDIGE
1943-08-23 Per Borglin TRELLEBORG
1943-08-28 Kennet Hultman VELLINGE
1943-08-30 Anders Hult LYCKEBY
1943-08-30 Ingemar Lundell NYNÄSHAMN
1943-09-02 Jonny Johansson RÖDEBY
1943-09-03 Sven-Håkan Lundevall NORRKÖPING
1943-09-03 Tommy Lövgren VARBERG
1943-09-04 Ulf Dyberg ÅBY
1943-09-09 Christer Svärdendahl STOCKHOLM
1943-09-09 Lars-Olof Ljungsten ÄNGELHOLM
1943-09-10 Bengt Kjellberg KIL
1943-09-10 Jörgen Lundgren VÄSTERVIK
1943-09-14 Lars-Erik Pettersson ENEBYBERG
1943-09-18 Lennart Ahlgren DEJE
1943-09-20 Peder Wallgren NYNÄSHAMN
1943-09-21 Ingemar Karlsson BRASTAD
1943-09-21 Staffan Markström UMEÅ
1943-09-22 Per-Ove Johansson NORRKÖPING
1943-09-24 Tommy Persson KARLSKRONA
1943-09-26 Håkan Westerlund NYNÄSHAMN
1943-09-29 Bo Johansson ARVIKA
1943-09-29 Holger Lindström STOCKHOLM

1943-09-30 Bo Cederblad SUNDSVALL
1943-09-30 Jan Erik Bergsten VENDELSÖ

70 år född

1948-07-01 Magne Andréasson GÖTEBORG
1948-07-03 Göran Rinander SUNDSVALL
1948-07-05 Nils-Ove Stahre V FRÖLUNDA
1948-07-05 Åke Sundqvist OXELÖSUND
1948-07-08 Holger Bernhardsson LYSEKIL
1948-07-09 Fredrik Feldreich STOCKHOLM
1948-07-16 Håkan Svenman VIKBOLANDET
1948-07-18 Göran Gatenfjord STAVSNÄS
1948-07-21 Einar Blidberg STOCKHOLM
1948-07-25 Gunnar Pihl HALMSTAD
1948-07-29 Jan Andersson V FRÖLUNDA
1948-08-13 Anders Sallerud ÄLVSJÖ
1948-08-16 Hans Viklander ÄLANDSBRO
1948-08-18 Lars Carlsson HALMSTAD
1948-08-19 Bengt-Olof Slättsjö HAVERDAL
1948-08-20 Jan-Olof Andersson VÄLLINGBY
1948-08-21 Lars Magnusson KATRINEHOLM
1948-08-24 Pär Borgström KRISTIANSTAD
1948-08-29 Mats Andersson GRUMS
1948-09-02 Stefan Stafner LYSEKIL
1948-09-07 Åke Fagelberg KALMAR
1948-09-23 Roland Karlsson VENDELSÖ
1948-09-25 Björn Skoglund HÄRNÖSAND
1948-09-25 Peter Gustav Tinnerholm FALUN

65 år född

1953-07-01 Bo Pahlsson VÄSTERVIK
1953-07-05 Mats Leminger HALMSTAD
1953-07-10 Karl-Arne Zotterman GRISSLEHAMN
1953-07-12 Ann Lehmann TÄBY
1953-07-17 Peter Fjellvind LYCKEBY
1953-07-20 Anders Kålebo HALMSTAD

1953-07-23 Curt Schenström GÖTEBORG
1953-08-05 Kent Niklasson LYSEKIL
1953-08-09 Olle Torrestam NORRKÖPING
1953-08-12 Lars Pettersson KARLSTAD
1953-08-18 Per Johannesson VÄXJÖ
1953-08-19 Per Wiberg NORRKÖPING
1953-08-25 Rolf Lindh VÄSTERVIK
1953-09-15 Lars Ryding VÄSTERÅS
1953-09-23 Ulf Ericsson TYRESÖ
1953-09-24 Joakim Benscher HELSINGBORG

60 år född

1958-07-02 Kjell Mårtensson MÖRKÖ
1958-07-20 Rickard Martinsson MALMÖ
1958-07-25 Tommie Johnsson ÄLANDSBRO
1958-07-30 Mats Fredriksson SÖDERKÖPING
1958-08-06 Per Wikström ÖSMO
1958-08-08 Staffan Strömbäck LIDINGÖ
1958-08-09 Eva Olsson BRASTAD
1958-08-24 Geir Lindström JÄRFÄLLA
1958-09-10 Dan-Inge Lennström SORUNDA

50 år född

1968-07-25 Dennis Dundic STOCKHOLM
1968-08-10 Patrik Kristiansson ÄLANDSBRO
1968-08-15 Jan Carlsson KOLMÅRDEN
1968-08-16 Michel Adencreutz HÄRNÖSAND
1968-09-18 Olsen Camilla STOCKHOLM

40 år född

1978-08-08 Frederik Kjellson HOVMANTORP
1978-08-17 Stefan Andersson TRELLEBORG
1978-08-19 Lukas Carnerheim HENÅN

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Magne Andréasson
Gösta Gustafsson
Sven-Gösta Swärd
Bo Zachrisson

Halmstad

Sven Andersson
Uno Carlsson
Ulf Djurhammar
Anders Ekström
Guy Knox
Nils Erik Petersson
Daniel Spiljak

Haninge

Uno Friberg
Lennart Gran

Härnösand

Sverker Bergström
Bo Hultgren
Patrik Kristiansson
Göran Möllerstedt
Peter Öberg

Jönköping

Lars Granander

Karlshamn

Johan Nyström

Karlskrona

Jan Höglund
Bo Lindsjö

Lysekil

Arne Hasselgren

Sven-Olof Pihl
Anders Wingren

Norrköping

Peter Ekström
Christer Holgersson
Åke Magnusson
Björn Petersen
Anders Tammelin
Bengt Wastesson
Per Wiberg
Stefan Wikström
Lennart Von Wowern
Krister Åberg

Norrtälje

Gilbert Sylwander

Stockholm

Olsen Camilla
Håkan Granander
Carl-Henrik Jonsberg
Håkan Klinga
Nicklas Sundberg
Johan Wetterberg

Sundsvall

Kurt Edstrand
Tor Wikström

Södertälje

Cecilia Carlsson
Calle Norman
Linus Norman
Benny Norström

Varberg

Lars Kholström
Jonny Skanelid
Alf Thorson
Lars Thorson

Västervik

Johann Groth
Ulf Hobro

Västerås

Sven Lindgren
Caj Söndborg

Växjö

Sven Elofsson
Kent Mandorff

Avlidna kamrater

Björn Egman MUSKÖ

Född den 27 mars 1942 Avliden den 30 april 2018

Kjell Johansson UDDEVALLA

Född den 9 april 1940 Avliden den 11 mars 2018

Gustaf Karlsson GULLABO

Född den 16 juli 1946 Avliden den 9 november 2017

Leif Kihlberg VÄSTERÅS

Född den 15 augusti 1942

Arne Ljungqvist SPÅNGA

Född den 4 februari 1941 Avliden den 22 april 2018

Hans Lückner SOLNA

Född den 31 mars 1927 Avliden den 5 april 2018

Olle Nilsson TÄBY

Född den 6 januari 1922 Avliden den 8 april 2018

Sven Nilsson V FRÖLUNDA

Född den 10 december 1942 Avliden den 27 februari 2018

Birger Nordlander VENDELSÖ

Född den 2 september 1933 Avliden den 27 november 2017

Göran Romare BROMMA

Född den 5 juli 1922 Avliden den 7 februari 2018

Gunnar Sohlberg HÄRNÖSAND

Född den 1 augusti 1931 Avliden den 18 april 2018

Ulla Sterner HANINGE

Född den 9 juli 1941 Avliden den 16 februari 2018

Georg Södergren NORRTÄLJE

Född den 4 september 1928 Avliden den 13 mars 2018

Arthur Zaar TRELLEBORG

Född den 5 april 1924 Avliden den 21 januari 2018

Hedra våra avlidna kamraters minne med en gåva till Flottans Män. Pg 5 88 19-4.

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

Harald Häggström avliden

Harald Häggström, Sundsvall har avlidit i en ålder av 91 år.

Han var under många år en av förgrundsfigurerna inom Flottans män i Västernorrland.

Harald grundade föreningen i Härnösand 1972 och var under många år dess ordförande. Han flyttade senare till Sundsvall

Medlem i Sundsvallsföreningen blev han 1980 och valdes till ordförande 2002, Som en erkänsla för sitt utmärka arbete i föreningen utsågs han till hedersmedlem. Övriga utmärkelser var hederstecken ifrån riksföreningen år 1992 och SMKR silvermedalj år 1993.

- Harald var en kraftfull och kunnig föreningsmänniska, konstaterar Mats Andersson i Sundsvallsföreningens styrelse.

- Trots sitt ordförandeskap i Härnösandsavdelningen valdes han nästan alltid, att med bravur leda årsmötesförhandlingarna hos Sundsvallsavdelningen.

Tidigare regionchefen inom Kustbevakningen, Jan Widmark, minns mycket väl sin tidigare medarbetare.

- Harald Häggström var verksam som kustbevakare under i stort sett hela yrkeslivet. Han kom ursprungligen från Järnasklubb i Nordmaling och hav och båtar blev från de tidiga barnåren en viktig del av hans liv. Sina rötter hade han inom kustbevakningen, som tidigare var en del av Tullverket. 1985 blev Kustbevakningen en självständig myndighet. Harald var en hedersman, en bra medarbetare och chef. Han var under många år skeppare på olika fartyg inom kustbevakningen. Harald hade goda ledaregenskaper och blev mycket uppskattad av sina medarbetare.

Harald Häggström gick i pension 1992.

Uno Gradin
Mats Andersson
Foto Uno Gradin

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordf	Johan Forslund	0709-185 724	Dagsverksvägen 14	134 65	INGARÖ	jforslund80@gmail.com
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	0704-958 014	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLKRONA	goran.lofgren@tele2.se
Sekreterare	Bo Schagerberg	0705-214 439	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennart.bresell@telia.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennart.bresell@telia.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	0705-214 439	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbmaster						
Kansli	Flottans Män	08-678 09 08	Teatergatan 3 Öppet tisdagar 9-16	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Åke Semb	070-603 93 59	Grönkullavägen 4F	871 60	HÄRNÖSAND	ake.semb@comhem.se
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	astors.farg@spray.se
Östersund	Jan Wikberg	0735-637 492	Spovvägen 33	831 62	ÖSTERSUND	janwikberg35@gmail.com

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	lars.ellebring@live.se
Föreningslokal:	c/o Björn L Andersson		Björkvägen 11	621 43	VISBY.	
Haninge	Lars Engvall	070-661 58 74	Lilla Hundens gata 422	136 64	HANINGE	lars.g.engvall43@gmail.com
Norrköping	Robert Hillgren	070-836 59 92	Utsätter 9	610 28	VIKBO LANDET	robert.hillgren41@gmail.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	070-836 59 92	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norråälje	Kenneth Lundgren	076-166 95 66	Floragatan 9	761 31	NORRTÄLJE	kenneth.lundgren44@gmail.com
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Oden vägen 19	136 42	HANINGE	orjan.sterner@bredband.net
Kansli	Flottans Män	08-611 10 11	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thomas Westerberg	073-746 36 69	Ekenbergsgatan 30	152 43	SÖDERTÄLJE	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Tommy Blomqvist	070-768 61 10	Stadshagsvägen 50	724 65	VÄSTERÅS	bm.k.b@tele2.se
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmarisund	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl@hotmail.com
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Göran Löfgren	0704-958 014	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLKRONA	goran.lofgren@tele2.se
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÄRDS KÖPINGE	navyman@tele2.se
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfrids gatan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmö@flottansman.se
Trelleborg	Göte Lindberg	070-840 18 44	Syréngatan 3	231 53	TRELLEBORG	gote.lindberg@outlook.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

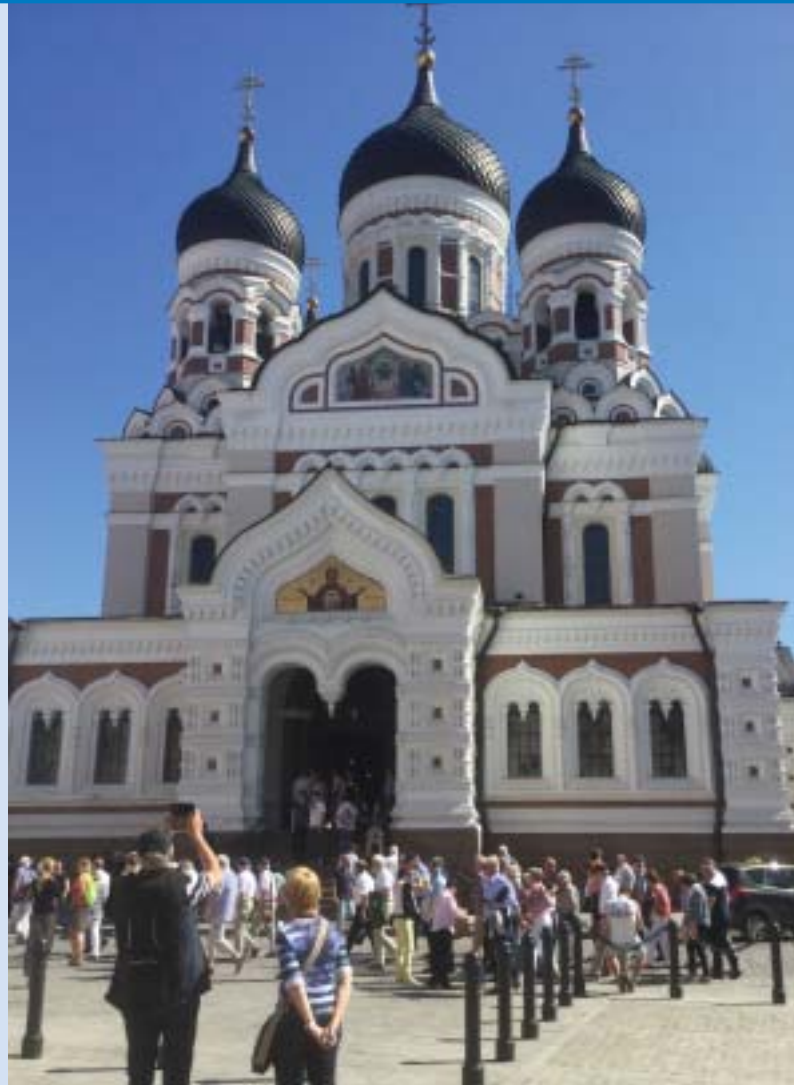
Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Åby Allé 23	431 45	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	flottansmangoteborg@telia.com
Halmstad	Ulf Ångemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Måns Suneson	0706-372 106	Bergstigen 3	564 32	BANKERYD	mans.suneson@telia.com
Karlstad-Värmland	Ulf Sjödén	076-266 05 16	Lerboda Framnäs	665 93	KIL	ulf.h.sjoden@tele2.se
Lysekil	Ove Eliasson	052-366 00 14	Lyse Gård 100	453 92	LYSEKIL	ove.eliasson@gmail.com
Varberg	Karl Henrik Weddig	070-686 70 71	Knut Porses väg 12	432 44	VARBERG	khweddig@gmail.com
Föreningslokal:	Gamla tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 44	VARBERG.	
Ängelholm	Lars Linde	072-200 17 01	Lupigatan 9	262 62	ÄNGELHOLM	angelholm@flottansman.se
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	flottansmanangelholm@gmail.com

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

Bilder från Riksårsmötet

Foto Ulla och Olle Melin

Ortodoxa kyrkan i Tallinn

